

Ціна: 40 центів.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

РІК XIII

ЛІПЕНЬ/СЕРПЕНЬ — 1962 — JULY/AUGUST

Ч. 150/151

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Новий культурний здобуток у Канаді	1
Гак А. — За лаштунками Мельпомени	2
Лягерквіст Пер Міт людства	6
Аркас М. — Наш степ	8
Сьомий конгрес українців Канади	12
Піддубний І. — Наша доба ї наші діла	16
Волиняк П. — Висліди виборів у Канаді	29
Дописи. Бібліографія. Інформації.	

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Іконостас церкви св. Володимира в Гамільтоні, Канада, збудований за проектом Юрія Кодака.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

Лисик Олена, Ошава, Канада	2
Цімовський Петро, Торонто, Канада	1
Олексюк Іван, Торонто, Канада	1
Свириденко Петро, Форт Вілліям, Канада	1
о. прот. М. Федорович, Ембрідж, США	1

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛУ ЖЕРТВУВАЛИ:

Кириленко О. Бурвуд, Австралія	24 шіл.
Теравський А., Авондейл Гейтс, Австралія	10 шіл.
Малімоненко М., Гілонг, Австралія	10 шіл.
Шкурат Євгенія, Монреаль, Канада	2.50
Цімовський Петро, Торонто, Канада	2.00
Котик Д. Форт Франсез, Канада	1.50
Степаненко П., Торонто, Канада	1.50
Гринь Микола, Торонто, Канада	1.50
Союз Українок Канади, Едмонтон, Канада	1.50

“НОВІ ДНІ”

Універсальний ілюстрований місячник.
Видає в-во “Нові Дні”, редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: \$ 3.50, піврічна \$ 2.00
США — річна: \$ 4.00, — піврічна: \$ 2.50 amer.
Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи amer. грішми).

Замовлення і гроші слати на адресу:

NOWI DNI
187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:

A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

Австралії:

S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide,
South Australia

Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Аргентині:

“Peremoha”, 25 de Mayo 479 (26),
Buenos Aires, Argentina

Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів
NOWI DNI, a Ukrainian Monthly.

Editor: Petro Wolyniak.

Address:

187 Yarmouth Rd., Toronto 4, Ont., Canada

Лисик Олена, Ошава, Канада	1.50
Дворник Степан, Ватерфорд, Канада	1.50
Кулик Антоніна, Міннеаполіс, США	1.00
Мельниченко О., Джермантовн, США	1.00
Вербицька Е., Торонто, Канада	1.00
Силка Іван, Чікаго, США	1.00
Сердечно дякуємо всім за допомогу!	Ред.

ДО ВІДОМА ВСІХ ЧИТАЧІВ:

Це число виходить як відпустне, себто по-друге за липень і серпень, як це ми робимо кожного разу влітку. Просимо вибачити, що не повідомили про це в попередньому числі. Ред.

ПІДРУЧНИК З ГЕОГРАФІЇ УКРАЇНИ

вийде напевно, якщо не в серпні, то напочатку вересня. На жаль, не міг його зробити влітку, як плянував. Сталася затримка трохи з вини друкарні (перевантаженість працею тощо), а, крім того, і я не міг нормальню над ним працювати, бо до надміру праці, як завжди, цього року я ще мав додаткові клопоти — позов п. Ігоря Гузенка (див. “Нові Дні”, ч. 147, стор. 23). Ця справа геж забирає чимало часу.

Склад підручника вже закінчено, відбитки для фотодруку майже всі пороблені, тепер підбираються ілюстрації і монтується книжка, яка пристягом двох-трьох тижнів повинна бути видрукована (сам друк забере яких 10 днів часу), але треба ж буде чекати, поки її почнуть друкувати. Здається, ніяких перешкод для її виходу протягом місяця-півтора нема.

Всім тим, хто замовив її, вишлемо в перший день по виході з друку. П. ВОЛ.

СУДОВА СПРАВА З п. ІГОРЕМ ГУЗЕНКОМ

Як ми вже повідомляли в квітневому числі, “Нові Дні”... несподівано опинилися перед загрозою судового позову. В останніх числах ми мовчали про це, бо нічого нового не було. Нема новин у цій справі й сьогодні: вона ще до суду не дійшла, хоч і не припинена, а перебуває в руках адвокатів.

Справа “Нових Днів” передана солідній канадській адвокатській фірмі. Як тільки буде щось нове, то негайно повідомимо. Ред.

ПРИЄДНАЙТЕ ХОЧ ОДНОГО ПЕРЕДПЛАТНИКА
НА НАШ ЖУРНАЛ. ЦИМ ВИ СПРИЧИНІТЕСЬ ДО
ЙОГО ПОЛІПШЕННЯ.

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпі
Oil Борнери та направи.

J. KIRICHENKO

945 DUNDAS ST. W. — TORONTO, ONT.

PHONE: EM 8-6602

Authorized as Second Class Mail by the Post Office Department Ottawa and for payment of postage in cash.

KIEV PRINTERS LTD., 686 Richmond St. W., Toronto, Ont.

Церква св. Володимира в Гамільтоні. Архітектор Юрій Кодак

НОВИЙ ЗДОБУТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В КАНАДІ

Гамільтон — одне з більших промислових міст провінції Онтаріо. Є в ньому й українці. Не багато їх у цьому славному місті — за переписом 1951 р. їх було лише 6.301, хоч у Торонті за тим же переписом українців нараховувалось поверх 24 тисяч осіб. Звичайно, їх було більше, але будемо орудувати державною статистикою. Важко сказати, скільки українців є в Гамільтоні тепер, але їх, звичайно, є значно більше, ніж було в 1951 році.

В Гамільтоні є кілька українських організацій зі своїми залами, але в основному культурне українське життя відбувається в церковних громадах. Серед цих громад дуже важливе місце займає українська православна громада церкви св. Володимира. Ця громада купила велику гарну площа і збудувала на ній одну з кращих українських церков. Тільки що закінчили будову, як негайно почали дбати про відпочинкову літню

площу. Знайшлася їй така над озером Онтаріо, яка тепер обслуговує літніми таборами дітей не тільки Гамільтону, а й сусідніх міст.

Брак української друкарні дуже відчувався в Гамільтоні — за жиною дрібницю треба було їхати до Торонта. Але тут прийшла на допомогу ця ж православна громада: при ній створено братство "Віра", яке вже має свою друкарню, що обслуговує весь український Гамільтон.

Гамільтонська православна церква св. Володимира — чи не перший справді український за своїм стилем храм у Канаді. Будував її винятково талановитий архітектор, вихованець Київського художнього інституту, — Юрій Кодак (псевдонім). За його проектами збудовані прекрасні церкви, крім Гамільтону, в Нью-Торонті, Судбурах, Лашін, а також і в США — Бостон та Церква-

(Далі на стор. 27-ій)

ЗА ЛАШТУНКАМИ МЕЛЬПОМЕНИ

Безмаль не двадцять років мандрую я чулою чужиною. Позад мене — тисячі з'їжджених та сходжених моїми ногами миль, однаке за цей довгий час мені й раз не доводилося чути про долю оперового актора Дем'яна Шовкуненка. У згадках своїх я іноді припускаю, що цей відданий слуга превелебної Мельпомени вже не живе, і його співуча душа незримим птахом ширяє десь у тогосвітніх просторах, виповнюючи їх голосними аріями виборного Макогоненка, Івана Краси, Тараса Бульби та інших оперових особистостей. А вийшло — я помилявся. Бо ось тільки дніми до мене наспіла з України вістка: Дем'ян Шовкуненко, знаний бас Н-ської опери, готується справляти свій шістдесятилітній ювілей. Отож, можна гадати, театральні критики міста Н. уже й сьогодні компонують матеріали про життя та сценічну діяльність цього співака. Тим то й я, що колись близько знав Шовкуненка, вважаю за свій обов'язок обізватися з цієї нагоди розповіддю про незвичайний випадок, що спіткав був майбутнього ювілята в 193...му році.

Дем'ян Шовкуненко, розхристаний, від вуха до вуха намилений, стояв у вмивальні перед дзеркалом і, вправно орудуючи бритвою, чепурив своє округле, як херсонський кавун, обличчя. З правої щоки рука з бритвою помандрувала на ліву, після обережно обійшла територію підборіддя, а по всьому, мов снігову накидь з пішоходу, зчистила з верхньої губи біласту піняву мила. Ще кілька хвилин, і Дем'ян з полегшенням заспіває:

— Тепер я турок, — не козак...

Двері в мешканні стояли навстіж поодчиняно, і з спальні, звідки допіручувся чийсь кашель, обізвалася Шовкуненкова дружина:

— Дімо! Чуєш?

— Чую, Ксеня!

— Як вертатимешся з театру, зайди, будь ласка, до аптеки. Купи мені борної кислоти. Не забудеш?

— Ні, не забуду.

Ксеня — так само опера актриса, soprano — змушенна була залишатися сьогодні вдома. Застидилася. Боліла голова, різalo в очах, душив навратливий кашель. Час від часу зводилася на лікоть, діставала з столика, що стояв упритул з ліжком, мікстуру, вживала одну ложечку тієї гіркуватої рідини, та й знову клала свою обважнілу від гарячки голову на подушку.

Не встиг Шовкуненко допуттia причепуритися, аж тут на все мешкання, наче злякане собача, залящав телефонний дзвінок. Дем'ян підійшов до телефона.

— Слухаю... Так, він самий і є... Доброго здоров'я!.. Певна річ, прийду... Ні, не спізнюся... На все добре!

— Хто то, Дімо, дзвонив? — почувши, що Дем'ян закінчив розмову, запитала Ксеня.

— Та... то... — затнувся був Дем'ян, — йому очевидно, не хотілося признаватися, хто то до нього щойно дзвонив, однаке, трохи помовчавши, додав: — Куцевич дзвонив.

— Куцевич? — здивувалася Ксеня. — А чого це йому приснилося до тебе дзвонити?

— Нагадував мені про сьогоднішні збори. Розподіляти роль «Запорожця за Дунаєм».

— А що його обходить? Хто він такий? Режисер, чи що? — вже ніби сама до себе казала Ксеня. — Дивна річ: дзвонить, нагадує, попереджає...

Та воно й справді, з огляду на ненормальні взаємини між цими двома акторами, було чого дивуватися. Вже понад десять років Шовкуненко працював у Н-ській опері на становищі першорядного актора. Слава про нього, як не про абиякого оперового баса, сягала ледве чи не на всю Україну. Театральні рецензенти писали про Шовкуненкові виступи хвальні рецензії; газети містили на своїх сторінках його фото; представники різних організацій хотіли мати Шовкуненка за гостя на своїх велелюдних з'їздах. Здавалося, славою Дем'ян забезпечений на все своє життя. Аж ось якогось дня, хто-зна звідки й уявившись, до Н-ської опери прибув новий актор-бас, Аркадій Куцевич на прізвище, і зірка дотеперішньої Шовкуненкової слави стала поволі втрачати свою яскравість. Хоч Куцевич ні своїм голосом, ні поставою, ні темпераментом не перевищував Шовкуненка, проте всі басові партії, що досі співали їх Дем'ян, переходили до Куцевича. Виставляють «Наталку Полтавку», — ролю виборного Макогоненка виконує Куцевич; «Тараса Бульбу», — партію Тараса співає Куцевич; «Бориса Годунова», — знову таки роля Бориса дістается Аркадієві. І, загалом, щось неймовірне діється з цим актором. Здається, сам чорт дітей йому колише. Директор театру, режисер, секретар парторганізації, голова місцевому — всі з ним за панібрата, для всіх він, сказати б, — своя людина. А на Шовкуненка, що понад десять років працює в театрі, чомусь перестають зважати. Дем'яна така зміна в ставленні до нього не тільки ображала, а й глибоко обурювала. В чому річ? Що сталося? Кому він чим не додив? І чого це всі носяться з Куцевичем, як той дурень з писаною торбою? Пробував розмовляти на цю тему з режисером, — знизує плечима. З директором, — ховає кудись під стіл свої очі. З головою місцевому, — ні кує, ні меле. А Куцевич, ніби на зло Дем'янові, дедалі вище несеться. То, спочатку, називав Шовкуненка Дем'яном Євгеновичем, а тепер — Дем'янило: «Здоров був, Дем'яниле!» «Як ся маєш, Дем'яниле?» Шовкуненко якогось разу не змовчав — виказав Куцевичеві: не годилося б, мовляв, так поводитися поважному акторові. Після того Куцевич зробився ще зухвалішим: називав Шовкуненка Дем'яном Дем'яниловичем Дем'яниленком. Відчув-

ши, нарешті, що він безсилий боротися з цим нахабою. Дем'ян став занепадати на дусі, зневірілися йому люди. А згодом протоптав собі стежку до ресторану «Червоний велетень», де вихіляв з горя не одну й не дві чарки. Прийшовши додому п'яний як ніч, давав своїм скривдженним почуттям повну волю: скреготав зубами, гатив кулаками об стіл і на чім світ стоїть лаяв отого осоружного Куцевича, що так нахабно підвернув його під корито. І Ксені доводилося вживати великих зусиль, щоб заспокоїти свого чоловіка.

Якось обмірковуючи становище, в якому останнім часом опинився Дем'ян, Шовкуненки дійшли одностайної думки: для Дем'яна, щоб він зміг повернути собі свою попередню першість у театрі, лишається один шлях — записатися до лав комуністичної партії. Немає іншої ради! Адже становище партійного актора цілком відмінне від беспартійного. Навіть тоді, коли партійний актор не заслуговує на те, керівники театру всіляко підтримують його, дають йому кращі ролі, просовують його на вище акторське становище. Так воно ведеться в усіх ділянках радянського мистецтва: в літературі, театрі, музиці, мальстріві. І Шовкуненко — його соціальне походження не стояло на заваді — за невеликий час став членом комуністичної партії. А ставши партійним, він і все своє життя скерував на партійний шлях. Про ресторан «Червоний велетень» забув і думати. Весь вільний від акторських обов'язків час Дем'ян просиджував на засіданнях, зборах, нарадах, конференціях. Старанно виконував усі партійні навантаження. Щодня читав від цурки до цурки московську «Правду». Напам'ять вивчив біографію Йосипа Сталіна. А в своєму домашньому мешканні запровадив радикальні зміни. Стіни поприкрашував репродукціями картин модного в ті роки московського художника — Ісаака Бродського. На підставці з горіхового дерева, де до недавна висвічувала своїм напівоголеним тілом Венера Мілоська, тепер стояло гіпсове погруддя Карла Маркса. Трохи вище, над Марковою головою, висів величезний портрет Сталіна. А книжкові полиці лущали від повного зібрання творів Володимира Леніна, якого Дем'ян, звичайно, ніколи не читав. Однак на Куцевича Шовкуненкова партійність не справляла жадного враження. Дарма, що сам беспартійний, він тепер, здавалося, зробився ще зухвалішим та нахабнішим. Ніби хотів цим сказати: «Чхати мені, Дем'яниле, на твою партійність!» Дем'ян мовччи й далі терпів Куцевичеві вибрики. Нехай, мовляв, ще трохи попендючиться: ще не настася час, щоб узяти цього розпронахабу за хряпи...

Ксеніні думки набігали одна на одну, спотикалися, і вона несчулась, як Дем'ян, зодягнений, готовий іти з дому, зупинився біля ліжка — мав намір попрощатися з дружиною. Уже нахилився був, щоб поцілувати її, але Ксеня рухом руки перепинила чоловіка.

— Не треба, Дімо, — сказала хрипкаватим від кашлю голосом. — Бо ще й ти захворіш. — І давай розпитувати Дем'яна: — Чого ж то Куцевич так зласкавився? Турбується тобою. Не здогадуєшся?

Ксеня зупинила свій пильний погляд на чоловікові, чекаючи його відповіді.

— Я трохи здогадуюсь, — якось нехотя став казати Дем'ян. — Але мені, партійній людині, не про все вільно розповідати.

— Як? — звелася з подушки Ксеня. — І мені, своїй дружині, ти не можеш сказати про це? Не звіряєшся на мене? — В її голосі бриніла не абияка образа.

— Звірююся, Ксеню. Чого б же я мав не звірятися на тебе? — почав Дем'ян заспокоювати дружину. — Але, розуміш, партійна дисципліна зобов'язує... — Він навіть зиркнув позад себе — чи ніхто його не слухає. — Одначе я скажу тобі, Ксеню, всю правду. Тільки умова — нікому анічичирк про це. Розуміш?

— Розумію, — кивнула головою Ксеня. — не мала дитина.

— Річ ось у чім, — ще тихіше казав до неї Дем'ян. — Минулого тижня в театрі відбулися закриті партійні збори. Мова йшла про настрої серед наших акторів. Кожного актора ми розглядали від голови до п'ят: хто він такий з походження, як поводиться, яке його ставлення до радянської влади, чи не має родичів за кордоном. І так далі. Ось дійшла черга і до Куцевича. Я одразу ж попросив дати мені слово. Куцевича, кажу, товариші, треба просвітити Рентгеновим промінням. Бо поведінка цього актора, кажу, не є радянською. На сцені, кажу, відбувається відображення революційних подій, червоноармійці вмирають за радянську владу, а Куцевич тим часом стоїть за лаштунками та розповідає акторам антирадянські анекдоти. Це ж ганьба, кажу. Таких акторів ми повинні мітлою вимірати з нашого колективу.

— Ти правду кажеш, Дімо, — не змовчала Ксеня. — Я й сама днями чула, як Куцевич розповідав анекдоту про...

— Про товариша Сталіна? — перехопив її мову Дем'ян.

— Так, про Сталіна, — підтвердила Ксеня і, притуливши долоню до чола, знову лягла на подушку. — То ти, Дімо, думаєш, що на сьогоднішніх зборах дістанеш ролью Івана Карася?

— Я певен, що дістану. Інакше не може й бути. Тим більше, що й наши керівники міняють своє дотеперішнє ставлення до мене. Та й сам Куцевич — видно, хтось йому добре нам'яв чуприну — вчора ввесь день витанцював передо мною: «Дем'яшо, друже мій!» Знає кіт, чиє сало з'їв, тому й нявчить.

— Я була б дуже рада, якби ти, Дімо, дістав ролью Карася, — повеселішала Ксеня. — Бо мені ввесь мій настрій пропадає, коли починаю думати про те, що моїм партнером у «Запорожці за Дунаєм» має бути Куцевич. То йди Дімо. Бажаю тобі повної перемоги!

І, мабуть, забувши про хворобу, Ксеня підставила свою щоку Дем'янові для поцілунку.

А втім, Шовкуненко міг би був і не квапитися: в сьогоднішній репетиції «Бориса Гудонова» він участі не брав, а до початку зборів залишилося ще півгодини. Тим то, замість їхати трамваем, Дем'ян рушив до театру пішки. День

видавася навдивовижу чудовий. Уночі випав свіжий сніг, насвітанні приморозило. З височини чистого, наче щойно вмитого неба зорило вранішнє сонце — рожеволице, веселе, голубливе. Міські будинки, паркани, дерева, кущі — все те ряхтило зливою іскристо-грайливих снігоцвітів. А морозяве повітря, бадьоре й лунке, як дзвінкового лоса мідь, виповнювало людські єства свіжістю, силою, бадьорістю. І Шовкуненкові хто-зна як радісно було під той час на серці. Від усього: і від уранішнього сонця, і від морозявого повітря, і від думок про гадану над Куцевичем перемогу. Ці думки бадьорили його, підштовхували, змушували пришвидшувати ходу. Отож не минуло і двадцять хвилин, як Дем'ян дійшов до театру. Спершу заглянув у приміщення партсередку, перемовився словом з секретарем, після завернув до червоного кутка. В очі йому впало свіже число настінної газети «Радянська Мельпомена». З цілоюпанорамою фот. А між тими фотами Шовкуненко побачив і себе. На почесному місці. Під фотом уміщено замітку з гучним наголовком: «Товариши! Всі, як один, рівняйтесь на актора Шовкуненка!» Дем'ян пробігає ту замітку очима. Ого! Он на який щит бере його автор замітки, що заховався під ініціалами «Р. П.» Він, Шовкуненко, крім звичайної праці актора, керує двома хоровими гуртками на місцевих заводах. Двічі на місяць виїжджає до колгоспів і співає там колгоспникам народні пісень. Що більше: в підшефному селі Бабаях його обрано на почесного члена сільської ради... І Дем'ян відчуває, як передчуття близької перемоги над Куцевичем розпирає йому груди, а в голові на ввесь зрист стибається невгомонна думка: «Посунься, Куцевичу! Посунься, нахабо, поки не дістав під бік такого стусана, від якого ти полетиш сторч головою».

Ущерть виповнений якнайкращих думок та сподівань, Шовкуненко, нарешті, увійшов до театральної залі. Репетиція «Бориса Годунова» сане закінчилася, і актори з оркестрантами цілою юрбою посунулися до вихідних дверей. Квапилися: кожен хотів випити перед зборами склянку чаю в театральному буфеті. Слідом за всіма розігнався був і Куцевич, але, побачивши в залі Шовкуненка, зупинився.

— Дем'яшо! Друже! — загукав привітно.
— Ти прийшов?

— Сам бачиш — прийшов, — стримано відповів Дем'ян. Стоїть, пасе Куцевича очима, дивується. Ще б пак: Аркадій останніми днями цілком змінився. Не той, що був досі. Не та мова, не те поводження. А чому таке з ним сталося? Ясно чому. Він, Шовкуненко, член партії, до цього спричинився...

— Добре зробив, Дем'яшо, що прийшов, — потер Куцевич долонею об долоню, наче вони йому свербліли. — То йди сюди. Нам треба поговорити про... про «Запорожця». Бо не кому ж — тобі доведеться виконувати роль Івана Карася. — Та не встиг Дем'ян ступити ногою на сцену, як Куцевич ураз заклопотався: — А де ж це мої калоші? Де я їх подів... — Довготелесий, ледьледь клишоногий, він згинці рушив по всій сцені

— шукає калоші. І ніяк не може знайти. — Як у воду впали! — далі клопочеться. Раптом зирк з-під лоба на Шовкуненка: «Пожди, Дем'яшо, хвилину. Я пошукаю за лаштунками». — І шурхнув головою за лаштунки.

Шовкуненко за своєю вдачею не був злосливою людиною. Тим то, бачачи на власні очі, як Куцевич міняє своє дотеперішнє ставлення до нього, Дем'ян ладен був забути всі попередні кривди, заподіяні йому від Аркадія. Що ж, зазнався був чоловік, забрав собі в голову, що він не абияке цабе. Між акторами такі типи частенько трапляються. Ніхто з керівників театру свого часу не смікнув його за полу, не сказав йому, щоб він не гнув свою кирпу. А ось тепер, після його, Дем'янового, виступу на закритих партійних зборах — коли хтось із партійців, видно, нам'яв Куцевичеві чуприну. — Аркадій зробився мов шовковий...

— Дем'яшо! — почувся із-за лаштунків Куцевичів голос. — Іди но, друже, сюди. Нічого не бачу, наче куряча сліпота напала. Допоможи мені!

Шовкуненко, не вагаючись, пішов і собі за лаштунки. Ступає сюди-туди в напівтемряві, нагинається, мацає руками попід стіною. Де ж вони поділися, оті калоші? Аж раптом чує в себе над головою Аркадіїв голос: «Дем'яшо! Чуєш?» Дем'ян випростовує плечі, повертається лицем до Куцевича, запитує:

— Що, знайшов калоші?

Куцевич не квапиться з відповіддю. Натомість проймає Шовкуненка своїм насмішкуватим поглядом; а руки його, напівзігнуті в ліктях, аж ніби тримтять — от-от схопить Дем'яна за плечі.

— Ні, не знайшов, не знайшов, — нарешті відказує з проволокою Куцевич і, простягнувши наперед руки, бере Шовкуненка за петельки.

— Чого ти? — здивовано запитує Дем'ян.

— Надумав бавитися, чи що? Облиш, Аркадію!

— Ні, не облишу, не облишу, — знову з проволокою вимовляє кожне своє слово Куцевич і щораз міцніше стягає докути одвороти Дем'янового пальта.

— Кажу тобі: облиш свої жарти! — вже зсерця кидає до нього Дем'ян. Справді бо: за дві три хвилини розпочнуться збори, а йому в голові жарти.

— Я не жартую, — з притиском, наче він під цей час перекушував своїми зубами залізні цвяхи, каже Куцевич. Лице йому дедалі похмуріє, волохаті брови сунуться над очі, закопилене підборіддя наближається до Дем'янового обличчя. І нараз: — Що ти, мерзотнику, казав про мене на закритих партійних зборах? Га? Кажи! Призначався! — Та шарп з усієї сили Дем'яна за петельки.

Шовкуненкові все його нутро стовбуrom стало Скилів, затріпався з обурення. Як, Куцевич, безпартійний актор, допитується про те, що про нього казано на закритих партійних зборах? Чи ж це не нахабство? Так він йому й скаже! Наставляй, нахабо, вуха!

— Прибери геть руки! — пручнувся Дем'ян. — Чуєш? Кажу тобі — прибери руки! Я... як член партії...

— Ти... член... партії! — насмішкувато перенув Куцевич Дем'янову мову. — Член партії? А ти знаєш, йолопе, хто я такий? Не знаєш? То я тобі скажу. Я — працівник НКВД! — не сказав, а наче кулю пустив прямо Дем'янові в лоб Куцевич. — Ось хто я такий! — І кресь, кресь кулаком Шовкуненка по щелепах. Та ще й приказує: — Оце тобі, мерзотнику, щоб ти надалі притмав свій язик за зубами...

Почувши, що Куцевич — працівник НКВД, Шовкуненко як стій здеревів. Йому на якусь хвилину одібрало було не тільки язика, а й руки та ноги. Стойть прилиплий спиною до стіни — не поворухнеться. Тим часом Куцевич іще й ще частує його своїм сукуватим кулаком по щелепах. Аж раптом із залі почувся чийсь голос: «Аркадію! Де ти є? Гайда на збори!» — «Зараз іду!» — обізвався Куцевич. Після, трохи передихнувши, зашепотів до Шовкуненка: «Про це, що тут між нами сталося, мовчи мовчкі! Розкажеш — гірше тобі буде. Розуміш?» — І, погрозливо членувши Дем'яна своїми витрішкуватими очима, Куцевич пішов геть із-за лаштунків. А Шовкуненко, приголомшений, фізично й морально зганьблений, лишився стояти на місці. Так он воно що! — відживала йому в голові думка. — Виходить, Куцевича приставлено до акторського колективу як секретного наглядача від НКВД. Тому то керівники театру так запобігають перед ним, придобрюються, догоджають йому. Чи знають, хто він такий, чи, може, тільки здогадуються — однаково. А от він, Дем'ян Шовкуненко, наче сліпий, дався поштих себе в дурні. Що більше: сам пішов до того облуди в пастку, сам підставив під його енкаведистські кулаки свої щелепи. Ще й назву за те дістав — йолоп. І що ж його тепер робити — чи йти скаржитися на Куцевича до партосередку, чи мовчати мовчкі, як радив йому Куцевич, бо «гірше тобі буде...»

Чорним мороком думок своїх невеселих обступлений, Шовкуненко розгладив на грудях одвороти пальта, поправив на голові капелюха, помазав рукою щелепи — болять! Десь певно, все обличчя в червоних плямах. А що, як хтось раптом надійде сюди та побачить оту ганьбу на його обличчі? Здивується! Як, його, знаного операцівного актора, члена партії, хтось насмілився бити по обличчю? Ні, цього не повинно статися. Він зараз же піде звідси. Куди — однаково. Лише не на збори, де йому довелося б зустрітися віч-на-віч з Куцевичем. Але й не додому, — там дружина нетерпляче чекає його перемоги над Куцевичем. Ступив від стіни, виглянув із-за лаштунків — у залі не видно нікого. Тихцем покрався зі сцени до запасних дверей. Щохвилину зупинявся, прислухався — чи нікого немає поблизу, — після рушав далі. Ось він уже за порогом, на вулиці. З південної околиці міста линуть настирливі звуки паротягового гудка, — мабуть, перед семафором, а на пішоході галасливі дітлахи качають бабу з снігу. Позадихані, збуджені, червонощокі. І Дем'янові враз здалося, що й у нього такі самі червоні щоки, як у дітей. Тільки не від швидкого руху, не від збудження, — то — сліди Куцевичевого кулака. Коли б, не дай Боже, хтось

із знайомих не зустрів його на вулиці. Тоді — хоч крізь землю провалися! Мерщій насунув аж на очі капелюха стовма поставив комір пальта. І рушив геть від театру. Ішов похнюпившись. Куди, до кого, в якій справі він ішов, — коли б його хтось про це запитав, не зміг би відповісти. Часом зненацька натикається на когось переходжого, просив за те прощення, та й знову поринав у забуття. І раптом десь поблизу скажено заскриготав колесами трамвай. Дем'ян, наче вдарений чимсь гострим по голові, зупинився, підвів голову, дивиться просто себе — і здивовано витріщє очі. Він стойть майже впритул з величими скляними дверима, а на матовому склі тих дверей вилискує синьою фарбою напис: «Ресторан «Червоний велетень». Дем'ян дивом дивується: як він сюди потрапив? І не думав же, і не гадав. Бож щось із два роки нога його не наближалася до цих дверей. А тепер... наче уві сні. Тим часом із-за Дем'янових плечей простяглася чиясь послужлива рука, відчинила перед ним двері. Хтось лагідно сказав:

— Прошу, громадянине...

І Шовкуненко переступив через поріг.

... Додому Дем'ян прибився лише пізно ввечорі. Дружина чула, як він чогось дуже довго роздягався в передпокої, а ввійшовши до сусідньої з спальнюю кімнати, одразу ж почав гуркати по підлозі меблями. Наче переставляв їх з місця на місце. Ксеня, через гарячку, не мала змоги встати з ліжка та подивитися, що робить Дем'ян. Тільки запитала:

— Чим ти, Дімо, гуркаєш? Мені від того в голові віддається.

Відповіді вона на своє запитання не почула. Натомість у сусідній кімнаті почало страшне котитися: Дем'ян щось там ламав, бив, торощив... І нараз Ксеня побачила, як через поріг до спальні вкотилася голова Карла Маркса. Вже не ціла: з надбитою бородою, без правого вуха. «Лишенко! Що він там робить?» І хоч як їй тяжко було це зробити, проте Ксеня встала з ліжка, накинула на плечі халат, уступила у виступці, рушила до дверей. Від того, що вона побачила в сусідній кімнаті, їй ув очах потьмарилося. На стінах — жадної репродукції картин Ісаака Бродського: всі вони, поламані, пошматовані, валяються на підлозі. Погруддя Карла Маркса розтовчено на гамуз. Від портрета Йосипа Сталіна залишилося саме цур'я. А сам Дем'ян, улавши ниць на диван, здається, гризе зубами подушку.

— Що це ти, Дімо, наробив?! — скрикнула немічним голосом Ксеня і, вся заточившись, сперлась плечем на одвірок.

Дем'ян не обізвався: він здушено плакав.

Найшвидша і найдешевша в Торонті ПЕРЕВОЗКА ХАТНИХ РЕЧЕЙ І МЕБЛІВ

В разі потреби телефонуйте:

А. Максимлюк — LE 3-3724

Міт людства

Був собі колись світ. Одного ранку прийшло сюди двоє людей — не тому, щоб залишитись тут постійно, а лише на короткі відвідини. У них було ще багато інших світів; цей видався їм дуже нікчемний і біdnіший від інших. Хоч і гарно було тут з тими різноманітними деревами і хмарами, що плили над ними; гарно було тут з горами, лісами і галявами, і з вітром, що приходив так неспостережно, коли починала рости темнота і так таємничо доторкалась усього. Але цього всього не можна й порівняти із тими світами, що належали їм десь там далеко. І тому вони хотіли залишитись тут лише на короткий час. Та все ж таки вони хотіли бути тут трохи довше, бо вони любились взаємно. Здавалось, що їхня любов ніде не може бути такою чудовою, як тут. Хоч і любов у цьому світі не була чимось дійсним, чимось, що цілком виповняло б усе, то здавалось, що вона приходить, як гість, від якого можна сподіватись найбільших речей, які можливі в цьому світі. А в дійсності все, що було зрозуміле і ясне в їхньому житті, стало тут темним, завуальованим, неначе умисно закритим перед ними. Вони були тут чужі, самотні і залишені на ласку незнаних сил. Та їх любов, що їх з'єднувала, була дивна; вона могла скінчитись, піти геть, умерти. Ось і тому вони хотіли залишитись тут лише на короткий час.

У цьому світі не завжди був день. Після світла — темінь закривала все; вона вимазувала світло і його не було. В темноті вони лягали і слухали. Вони чули, як вітер шелестів важко у деревах, і здригалися, кажучи: Чого ми тут живемо?

Чоловік поставив дім, з моху лищ і каміння, бо вони мали вже скоро йти далі. Жінка розстелила запашні трави на втоптану долівку і ждала на нього, коли наставав вечір. Вони любились ще глибше, ніж колинебудь раніше, і зносили всі життєві тягарі, що спадали на них. Одного дня, мандруючи лісами, чоловік почув таку тугу за жінкою, яку вважав найдорожчим із усього, що мав, що він впав на коліна і поцілував землю, бо на цій землі вона відпочивала. А жінка полюбила хмари і великі дерева, бо чоловік повертається під ними додому; і вона любила сутінки, бо це було тоді, коли він повертається. Це був незнаний світ, не такий, як ті світи, що вони їх мали десь там далеко.

Жінка народила сина. Кущі калини за хатою співали йому; він здивовано дивився довкола себе і заснув під спів калини. Він нічого не боявся. Чоловік повертається кожного вечора додому із закривавленою звіриною; він був змучений і важко лягав на долівку. Вони розмовляли в темноті про те, що вже скоро зможуть піти звідсіль.

Який чужий був для них цей світ; після літа прийшла осінь і холодна зима, а після зими чудова весна. Так вони могли помічати, як промінав час; тут усе змінялось. Жінка знову народила сина, а після кількох років ще одного сина. Діти

виростали, вони почали займатись своїми справами: бігали, розважались і кожного дня знаходили щось нове. Вони лише розважались цим чудовим світом, розважались усім у цьому світі. Те, що давніше мало загальне значення, вони обернули у щось таке, що було важливе лише для них самих. Чоловікові руки ставали шорсткі від праці на ріллі і в лісі. І постать жінки стала теж черствіти і вона ходила повільніше; та її голос був шляхетний і співучий, як і давніше.

Одного вечора, коли вона сиділа в темноті, змучена після довгого дня, діти зібрались коло неї і вона сказала до них: «Тепер прийдеться нам вже скоро відійти звідсіль; тепер ми мусимо вже скоро піти у ті світи, де є наш дім».

Діти дивились на неї здивовано: «Що ти думаєш, мамо? Є ще інші світи, крім цього?»

Жінка й чоловік перекинулись здивованим поглядом; їх запекло в середині, мов рана, мов дошкульний біль.

Вона відповіла зниженим тоном: «Авжеж, там є інші світи крім цього».

І вона стала розказувати їм про ті світи, що такі відмінні від цього, в якому вони жили тепер: там усе було більше і краще, ніж тут, таке ясне і щасливе; там нема цієї темноти; там дерева не шумлять, як тут; там боротьба за існування не згине людини, як тут. Діти зібрались довкола неї, заслухані, лиш від часу до часу споглядаючи допитливо на батька, мов би питали його, чи це все правда. Він покивував головою, потонувши в думках. Найменший син сидів якраз коло маминих ніг; він був блідий і його очі блищають якимось дивним блиском. А найстарший син, якому було дванадцять років, сидів оподаль і дивився в долину, на долівку; потім він підвівся і вийшов у темінь.

Мати продовжувала розказувати, а вони слухали й слухали; видавалось, ніби вона дивилась десь у далечіні, її погляд був далеко-далеко. Часом вона замовкала, мов би не могла доглянути, мов би не могла пригадати щось, ніби вже призначула щось; а тоді знову починала говорити ще більше віддаленим голосом, ніж перед тим. Вогонь мерехтів на закопченому палениську, освітлюючи їхні обличчя і розсіваючи довкола світло у нагрітій кімнаті. Батько підпирав чоло рукою, а діти слухали із близкучима очима. Так сиділи вони без руху аж майже до півночі. Тоді відхилилися двері, зимнє повітря увірвалось знадвору, і до кімнати увійшов найстарший син. Він глянув довкола. У руках він мав великого чорного птаха із сірим підборіддям. Кров стікала йому з грудей. Це була його перша здобич. Він кинув її на долівку, побіч вогню. Гаряча кров парувала. Без одного слова він пішов у найдальший куток, у півтемряву, і поклався спати. Не було ні одного звуку. Мати перестала оповідати. Усі дивились здивовано на закривавлену птицю, як з її грудей ска-

пувала кров і фарбувала долівку на червоно. Усі піднялися мовчки і пішли на спочинок.

Після цього вечора вони якийсь час не розмовляли разом; кожен робив своє діло. Було літо, гули джмелі, трава довкола була буйна, галяви були зелені після весняного дощу, повітря було таке прозоре. Одного дня найменший хлопець підійшов до матері, коли вона ополудні сиділа поза хатою. Він був блідий і тихий, та й просив розказати їйому про той інший світ. Мати поглянула на нього здивовано: «Я не можу тепер про це говорити, любий. Сонце високо на небі. Чому ти не втішаєшся тим, що маєш?»

Він пішов від неї без слова і заплакав назамоті.

Хлопець уже ніколи більше про це не просив. Він ставав щораз блідіший, і блідіший, його очі блистили якимось дивним блиском, аж одного ранку він залишився в постелі і не міг піднести. З дня на день він лежав без руху, з трудом вимовляючи слова, і лише дивився далеко перед себе широко відкритими очима. Рідні запитували його, чи йому щось болить. Вони потішали його, що вже скоро він зможе вийти надвір, де гріє сонце, де зацвіли нові квіти — більші, ніж були давніше. Він не відповідав їм, ніби їх не бачив. Мати сиділа над ним і плакала; вона запитувала його, чи хотів би він почути про всі ті чудесні речі, що про них вона знає, але він лише усміхався і лежав непорушно, як і раніше.

Одного вечора він закрив свої очі й помер. Вся рідня зібралась біля нього. Мати скрестила його ніжні руки йому на грудях. Потім, коли прийшов сумерк, вони посадили у темній кімнаті і шепотом розмовляли про нього. Ось він залишив цей світ. Ось його вже більше тут нема. Ось він пішов в інший світ — країй і щасливіший, ніж цей. Але вони говорили про це так безнадійно, зідхаючи важко. Боязко відійшли вони на спочинок у найдальший куток від помершого хлопця: він лежав самотній і холодний.

Ранком вони поховали його в землю: тут він мав лежати. Довкола розносився солодкий запах, сонце просвічувало усюди, м'яко і тепло. Мати сказала: «Його вже тут нема!» Біля могили стояв кущ рожі, яка саме цвіла.

Пройшли роки. Мати часто сиділа вечорами на могилі і дивилася далеко перед себе, на гори, що замикали весь краєвид. Батько приставав тут на хвилінку, коли проходив мимо. Але діти тримались іздалеку, бо тут було не так, як деінде на землі.

Два інші сини виростали. Ось вони стали дорослі, стрункі і сповнялися новим життєрадісним духом. А старі чоловік і жінка в'янули. Вони стали сиві й похилі; якась повага і спокій поселились у них. Батько все ще ходив на полювання зі своїми синами; якщо, однаке, зацькований звір виявився небезпечний, тоді не він, але сини боролися із ним. А стара мати сиділа за хатою: вона намагувала їх руками, коли вони під вечір поверталися додому; її очі були такі змучені, що вона могла бачити лише опівдні, коли сонце було високо; інакше було затемно. Вона звикла запитувати: «Чому тут так темно?»

Аж восени вона перейшла у хату і злягла, прислухуючись до вітрів, немов до споминів про давно-давно минуле. Чоловік сів біля неї і тримав її руки у своїх руках; вони розмовляли зі собою, немов би знову були лиш вони самі. Вона змarnila і її лице видавалось зміненим під світлом. Аж одного вечора вона сказала до них своїм тремтливим голосом: «Тепер я хочу покинути цей світ, де я жила, і піти до своєго дому».

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх клас українських шкіл на еміграції:

1. Л. Деполович

БУКВАР

Восьме поправлене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої класи

Третє поправлене й поширене видання

Ціна: у Канаді і США — 1.20 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

3. Петро Волиняк

КІЇВ

Читанка для 3-ої класи

Друге збільшене видання (більший формат
і виразніший та більший шрифт)

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

4. Петро Волиняк

ЛАНІ

Читанка для четвертої класи

Друге поширене й поправлене видання
(збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт
і формат сторінки).

Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури
і хрестоматія.

Єдиний на еміграції підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.

Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (Фонетика й морфологія).

Видання друге.

Підручник пристосований до українських
еміграційних шкіл (багато прикладів і завдань).

Сьогодні — це єдиний підручник
з української мови на еміграції.

Ціна: у Канаді і США — 1.70 дол.,
в Англії — 10 шіл., в Австралії — 12 шіл.

Замовляти в «Нових Днях». Школам і книгарням
та церковним громадам — знижка.

І вона відійшла. Вони поховали її в землю: тут вона мала лежати.

Прийшла знову зима і мороз. Старий залишився при вогнищі: був закволий, щоб виходити надвір. Сини приходили із звіриною, що її спільно заколювали. Дрижачими руками він підносив дрова на палениську, вдивляючись, як вогонь ставав рудіший, коли м'ясо припікалось на ньому. А коли прийшла весна, він вийшов у поле, оглядав дерева і трави, що зеленіли довкола. Він зупинився біля дерева і пізнав його; він приставав біля всього і пізнавав все. Приславав біля квітів, що їх давно колись зривав для тієї, яку любив від першого ранку, коли вони прийшли сюди. Він пристав біля свого ловецького знаряддя, що було закривавлене, бо один із синів уживав його. Тоді він повернувся у хату, ліг у постіль і сказав

до синів, що стали біля його смертного ложа: «Тепер я вже мушу залишити цей світ, у якому я жив; я мушу піти геть. Наш дім не тут».

І він стискав синам руки, аж доки не помер. Вони поховали його в землю, як він їм велів: він хотів тут лежати.

Ось уже старі померли. Молоді відчули таке дивне полегшення, звільнення, ніби від них відірвався якийсь тягар, ніби життя звільнилось від чогось, що не належало до нього. Вони встали наступного дня дуже рано. Що за запах від дерев, які саме вкривались листям, і від дощу, який випав! Вони вийшли разом, плече в плече, обидва стрункі й наново молоді: земля відчувала щастя, що несла їх на собі. Ось так почалось людське життя: вони вийшли, щоб оволодіти цим світом.

Переклав Остап ТАРНАВСЬКИЙ

Д-р Микола АРКАС

НАШ СТЕП

По ньому трава зеленіє...

.... А там — тільки степ леліс,

З думи «Про утечу трьох братів з Озова».

*... Світе тихий, краю милий,
Моя Україно!..*

Т. Г. Шевченко

Ці спогади свої про широкі степи українські, про давнє й недавнє їх минуле, я присвячую нашій емігрантській молоді, тим нашим юнакам та юницям, що, побачивши світ Божий на чужині, зрісши й виховуючись там, спромоглися не втратити національної свідомості, не забути рідної мови й не позбутися любові до ніколи ними небаченої вітчизни батьків; тим нашим юнакам та юницям, які, в чужонародній й в чужомовнім оточенні, лишилися вірними синами й донями мно-гострадальної України, які праґнуть її служити й за неї покласти життя своє.

Вам, любі мої, вручаю скромну свою повість про тепер уже казковий край степів широкодолих, повз які поважно й маєстатично плинув сивовусий Славута-Дніпро, щоб заревти туром на порогах, щоб лунами одвічної саги майнути по всіх світах, заспівати їм про лицарську й козацьку славу. Степи ті — це арена нашої величної й геройчної бувальщини, у якій з таланом змагалося безталання, у якій недоля вела перед.

Цю предківську славу сплекав він у своїх безмежних просторах і став згодом її величним могильником.

Зі всіх дум, найкращу, найголоснішу й найчулішу думу про неї склала Історія устами своїх Муз Клейо та Калліопи. Вірганним гомоном рокоче вона, не змовкаючи, рокоче через віки й тисячоліття й не змовкне ніколи, бо писана вона кров'ю тих безвісних богатирів наших, що рясно засіяли степові обшари своїми костями.

Степи ті, з предковічних часів, являли собою велетенське боїще, грандіозний герць-турнір-плац, на якому смертним боєм потикалися цивілізація з дикунством, осіле хліборобство з варварськими ордами номадів...

Уявлення про безлюдність, про пустопорожність лісових та степових просторів в давновіku надто релятивне. Зокрема, Україна ніколи не була цілковитою глухоманню, доменою дикого звіря. Люди від непам'яти жили і в її лісах, і в її степах там, де плинули ріки. Ріки ж бо в ті прадавні часи були єдиним, більш-менш безпечним шляхом, найвірнішою орієнтацією й щедрою годівницею побережного населення.

Терен України, бодай її степові надчорноморські й надозівські простори, вже в передісторичну добу зазнавали культурного та побутового впливу великих цивілізацій східньої Середземноморщини та Передньої Азії. Цивілізації Месопотамії, а також Хеттії та Мідії, лунами своїми досягали північночорноморського узбережжя та, по течіях рік, пробивалися вглиб нашого континенту.

Так само цивілізація Егейська вже за дві три тисячі літ до Р. Х., проникала в Чорноморщину, коли в Егейї процвітали поступово крито-мікенсько-монойські культури. Етєокритяні, пелазги, малоазійські лелеги та карі, елліни, іонійці та айольці, нарешті, фінікійці, запливали в повіддя Чорного моря та, імовірно, мали вже там свої факторії, у яких відбувалася міノва торгівля з автохтонами.

Розквіт Трої, Сесту, Абидосу, Кизіку та Бізантія, що лежали на великім воднім шляху, який, Геллеспонтською та Боспорською протоками, сполучав море Егейське з Чорним морем, безумовно, багатіли й пишалися добробутом завдяки торговельним стосункам з тубільцями чорноморського побережжя.

Неправдоподібно, щоб ті передісторичні куп-

НОВІ ДНИ, липень/серпень, 1962

ці-мореплавці, досконало дослідивши північні береги Малої Азії, береги Кавказу та Тракії, з давен-давен маючи там опорні пункти, — далі на північ не запливали, ніби десь, в якомусь завороженому місці, стояло непобориме забороло. Вже гомерівський епос і так званий Кипрський поемат натякають на те, що більш ніж за тисячу літ до Р. Х. людності егейській були відомі краї північної Чорноморщини.

В «Іліаді» Гомера згадується про Кімерію та про їїaborігенів: абіїв блаженних та кочових гіп-пемолгів — споживачів кумису, кінського молока. Коли про «молокоїдів» чи «кумисоїдів» можна з певністю казати, що то були кочовики, — миролюбних абіїв можна вважати за народ осілій. Взагалі ж, і в передньоазійських писаних джерелах твердиться, що Кімерію, себто степову Україну, населяли кімерійці; очевидно, то була збірна назва всіх племен та народів відомої тоді північної Чорноморщини. Частина тих кімерійців, у VII-му ст. до Р. Х., мабуть під натиском скитської навали, пробилася у Малу Азію, де наробыла великого бешкету.

Саме так грецька мітологія, у казкових переказах якої відзеркалюються справжні події доісторичних часів, не один раз переносить події своїх розповідей до Чорного моря: подорож Аргонавтів, Геракл у Скітії, Іфігенея у Тавріді, Гелла і Фрикс, Діоскури, блукання Одіссея, Ахіллове посмертне життя тощо.

Все це — відгуки справжніх дій, подорожів і пригод у Чорному морі, що в архаічну добу звалися морем Негостинним, понтом Авксинським, а згодом, в історичні часи, Гостинним, Евксинським.

Отже, з імовірністю можемо припускати, що вже за дві тисячі літ до нашої ери хвили Чорного моря борознилися купецькими кораблями. У IX-VIII-му ст. до Р. Х., в степах України об'являються скити, за всіма даними, надто войовнича й могутня орда. Кочовики ті витісняють кімерійців частинно на захід, частинно на Кавказ, решту уярмляють й опановують всією степовою й лісовою Кіммерією від Тирасу-Дністра, до Чернігівщини, Курщини й Вороніжчини.

Взагалі ж, інвазія скитів була прототипом татарської навали. Справжні скити, яких Геродот називає царськими, орда, мабуть, іранського кореня, упокорила всі інші, осілі й кочові, племена вищеозначеного терену.

У цей час, саме у VIII - VII ст. до Р. Х., на північнім побережжю Чорного моря трівко закріплюються греки. Поступово, там постає низка їхніх емпорій-осад. Однією з найславніших, найбагатших, наймогутніших і найживучіших з них була Ольвія, в перекладі — «Щаслива», що, за даними Евсевія Гієроніма, була заснована у 645-му році до Р. Х., іонійцями з малоазійського Мілету. Можливо, що постала вона на рештках якогось давнішого селища.

Ольвія, що звалася також іменем Дніпра — Бористен, постала у гирлах Дніпро-Бузького лиману, на місці теперішнього села Парутино, яке, у своїй назві, ховає скалічене грецьке «Бористенес».

Осада ця, що проіснувала більше тисячі літ, була осередком й передавачем еллінської цивілі-

зації й всіх її елементів тубільцям — осілім і зайдам-кочовикам, племенам степової й лісової України.

По ріках, головне по Дніпру-Бористену, який пізніше звався путтю «Ізъ Варягъ въ Грекы», по його припливах, культурні впливи еллінської цивілізації ширились далеко вглиб суходолу, до неврів, будинків і губилися десь на півночі в казковій країні Герра.

Старовинні грецькі подорожники й, зокрема, славетний історик Геродот з Галікарнасу, що у V-му ст. до Р. Х. побував у Ольвії, а потім подорожував по Придніпрянщині, є найціннішим й найдокументальнішим свідком того, що наше правобережнє «Дике поле» уже в ті часи скородилося ралом, постачало Грецію й малоазійські метрополії сільсько-господарськими продуктами: зерном, коноплями, льоном, овочами та іншим.

Геродот знає на захід від Дніпра, десь у сучасній північній Херсонщині, скитів-орачів, скити ж хлібороби посідали простір, приблизно, від гирл дніпрових до середини ногайських степів на Лівобережжю; над Дніпро-Бузьким лиманом, поблизу Ольвії, сиділи Калліпіди, значно зеллінізовані, елліно-скити й мікс-елліни, всі, мабуть, хлібороби, кровно перемішані з греками. Дуже можливо, що деякі з цих названих Геродотом, племен були праслов'янами, пращурами нашого народу.

Досить густа низка інших грецьких колоній, від Тіраса в гирлах Дністра й до Танаїса в гирлах Дону, тяглася по всьому побережжю, включаючи Крим, і всі ті осади, особливо ж згадана вже Ольвія, та Пантікапей на місці сучасної Керчі, мали величезний вплив не тільки на осіліх тубільців скитів, але й на переходячі орди кочовиків, прищеплюючи декотрим з них навіть грецькі прізвищайки та світогляд.

Як я вже казав, тихоплинучі ріки наші були найкращим провідником тих впливів й ось вам переконливий покажчик того: не так давно, у дніпровій притоці Супій, коло села Піщеного, копачі знайшли в торфовищі бронзовий сервіз античної роботи, а також 15 чудових амфор і інше начиння; на віддалі двох сажнів від знайденого скарбу, на тій самій глибині, знайдено було видовбаного в дубовім стовбури човна-моноксила й кістяка людини. У VI - V ст. до Р. Х., на тому місці середнього Подніпров'я, відбулась якась трагедія, сліди якої викриті були через дві тисячі літ. Човен, мабуть, потонув разом зі скарбом і водієм.

А зрештою, археологічні досліди свідчать про величезний вплив еллінської культури на терени всієї України.

Розуміється, процвітання грецьких осад обумовлювалося прихильним ставленням до них, як осіліх тубільців, так і гегемонів степу — скитів, що мали великий хосен з товарообміну з греками. Але, розносячи світло еллінської цивілізації по нашій землі, осади ті, і в першу чергу Ольвія, чим далі, тим помітніше варваризувалися.

«Варварство» просочувалось у їхні мури, поступово приголомшувало еллінство й це було початком занепаду, а згодом і загуби колоній.

Уже коло III - II-го ст. до Р. Х., кочових скі-

тів, прихильних протекторів осад, почали витисненням дикі й войовничі сармати; незабаром, вони опанували степами, вдерлися в околиці колоній, шарпали їх, а самі колонії облягали. Осади примушенні були відкупитися даниною й визнавати навіть зверхність варварських царків.

Красномовні свідоцтва цього лихоліття — дві псефізми, вибиті на камені написи: псефізма Протогена (III - II ст. до Р. Х.) і Нейкерата (дoba народження Спасителя) в яких оповідається про агонію Ольвії.

Варвари, підступивши до осад, перетяли всі шляхи сполучення з континентом, ті шляхи, якими до осад прибували товари. Наступав крах господарський і політичний. Осади примушенні були замкнутіся в своїх мурах, світло еллінської цивілізації почало гаснути.

У часи народження Христового, етнічний склад осад до такої міри позбувся вже чистоти, що вчений подорожник Діон Христостом, який відвідав Ольвію в I-му ст. по Христі, свідчить, що ольвіополіти, себто, мешканці Ольвії, майже забули вже грецьку мову, що одягаються вони поварварському й що взагалі, в побуті своєму стали близьчими до варварів, ніж до греків.

Далі настає грандіозний рух кочових орд з азійських степів та пустель на захід, а згодом і доба т. зв. переселення народів. Європа заклекотала, як окріп у казні. Гинув старий світ, родився середньовіччя.

Усі без виключення номадські орди переходили через наші степи, які являли тоді собою широководу бистрину, по якій, зі сходу на захід, бурними хвилями ринули кочові орди. У ті часи, сливі, всі грецькі колонії обернулись у загище і варварство надовго чорним тлом покриває нашу землю.

У I-му ст. по Христі в степах наших об'являються алани, в IV-ім ст. — гуни, у V-ім ст. — обри-авари, у VII - VIII-му — помірковані, з елементом державницької конструктивності, хозари; потім угри, болгари, печеніги, половці й, нарешті, татари.

Цей бурхливий потік номадів, що устрімляється зі сходу на захід по наших степах, здунув з них, як подувом оркану, хліборобські племена та загнав їх у ліси. Степ обернувся в справжню пустку, в кочовище номадів.

Помилково, однак, було б думати, що степову Україну заполоняли чужоплемінні орди лише зі сходу. Ще до Різдва Христового, із заходу і південного заходу добувалися до неї тракійці, у III - II ст. до Р. Х. з заходу на схід перейшли галли, можливо носії т. зв. трипільської осілової культури; нарешті, у II - IV-му ст. по Хр., насунули на Правобережжя їх опанували його германські готи, прийшовши туди з північного заходу, мабуть, з Прибалтики, й помішавшись по дорозі з гетами, що, може, були слов'янами.

Усі ці, так би мовити, протитечійні міграції з заходу на схід, провадилися народами хоч і примітивними, проте осілого побуту; врешті-решт, протинаступ кочових орд розпорощував їх.

У готській міграції II - IV-го ст. по Хр., безперечно, брали участь і слов'янські племена на

чолі з антами, які, у VI-му ст., на короткий, що-правда, час, заволоділи величезним простором від східних Карпат аж до Дону. В антів існувала вже державність й вони, видно, давно вже позбулися примітивізму.

Анти, мабуть, і були нашими прямими предками, від яких іде наш родовід. Відступивши, врешті-решт, під натиском кочовиків на Правобережжя, вони зосередилися в його степовій і лісовій області, на Київщині, на Поділлі та Чернігівщині і імовірно, були творцями Київської Держави. Вже на світанку нашої історії, слов'яни одчайдушно борються з номадами, чекають найменшого заколоту серед них, щоб одвоювати степи.

За часів хозарів, слов'яни дещо передихнули і мова слов'янська була навіть у хозарськім каганаті широко розповсюджена. Половці, однаке, а за ними татари, обернули вінвець усі потуги хліборобів й надовго відтяли од них степи.

Страшна поразка князя Ігоря Святославича над річкою Каялою у 1185-му році, була нашими Тернопілами, татари ж згодом довершили руйнацію.

З давен-давен зазіхали на Скитію греки: перський владика Дарій I-ий, у п'ятисотих роках до Р. Х., добувався до неї; далі македонці за Олександра Великого. Зазіхання те виникало не для того, розуміється, щоб заволодіти пустелею, а для того, щоб загарбати певні й заласні матеріальні цінності її.

**

У новітню добу, на нас і степи наші накидали ярмо Литва, Польща й, нарешті, Москва, з пут якої ми й досі не можемо визволитися.

Таким чином, не для сантиментів плакався і нарікав я на початку цієї своєї повісті про те, що в нашій долі панує недоля. І недарма ж в старій думі співається, що

*Встає хмара з-за лимана,
А другая — з поля
Зажурилася Україна —
Така її доля...*

Ось це, друзі мої молоді, оповів я вам коротко перебіг подій у наших степах від найдавніших часів. Як бачимо, степи ті незавше були зеленою пустелею, принаймні можна твердити, що правобережні степи вже у давновіку, хоч і примітивно,

Через 30 років після перших трьох видань і вперше на еміграції у видавництві «ПРОМЕТЕЙ» у Нью-Йорку за редакцією В. Чапленка і в мистецькому оформленні П. Холодного вийшов знаменитий роман

ВОЛОДИМИРА ВИННИЧЕНКА

„Соняшна машина“

Перша частина роману — 312 стор. Ціна 3 дол.
Друга частина — 500 стор. Ціна 4.00 дол.
Замовлення надсилати на адресу:

Mr. I. Stokalsky, 389½ — 21 St.,
Irvington, N. J., USA

але оброблялися. Справжнє «Дике поле» розлягалося за Дніпром, на Лівобережжю, де товклися орди, що накидали свою владу й на землі правобережні, хліборобські.

Здичавіли ці землі тільки під час «Великої Руїни» 1663 - 1687 р.р., коли майже вся правобережна Україна обернулася у попелище.

Усвідомтеся ж, мої молоді читачі, що ця тисячолітня кривава історія є історією не тільки вітчизни ваших батьків, але й історією кожного з вас особисто, бо у вашій крові тече кров усіх тих дружніх й ворожих народів, що виступали на арені нашої бувальщини, що у вашій мові бреняль їхні слова, що у вашій психіці розпорощені зернятка їхньої психіки...

**

Тепер мені доведеться дещо звузити розсяє свого оповідання й зупинитися на двох місцевостях, де я згрі.

Мій, нині вже покійний, тато мав на Херсонщині два великих маєтки, а саме: Христофорівку і Богданівку.

Христофорівка, за сорок верстов на північ від Миколаєва, яку придбав мій дід від графа Браніцького, кілька тисяч десятин, стояло над Інгульським лиманом та його пуще-плавнями. Раніше, за Браніцьких, Христофорівка була місцем заслання покараних ними кріпаків, коли ж той маєток дістав од батька мій тато, він збудував там взірцеву «економію» де я й прожив дитячі літа.

Богданівка, яка перейшла до моого тата по смерті його матері, а моєї бабусі, Софії Петрівни з роду Богдановичів, знаходилася за двадцять верстов на південнь від Миколаєва, над Бугом, у тому його місці, де він розливався в лиман.

Сільце Стара Богданівка, біля якого був наш маєток, стояло на руїнах якогось, мабуть, елліно-скітського, городища часів Ольвії, а сама Ольвія, себто село Парутино, лежало п'ятнадцять верстов на південь. Цікаво, що Стара Богданівка офіційно звалася Великою Диріклесю. Чому? — ніхто не міг пояснити, безперечним було тільки, що назва та грецького походження. Невже ж вона збереглася з античних часів?

У Богданівці було теж кілька тисяч десятин землі, а панська садиба постала, мабуть, ще за часів турецького панування.

У Богданівці пройшло райдужне моє юнацтво.

Дякуючи цим двом місцевостям з їх цілинними степами, я й зміг написати для вас, любі друзі, цю повість.

Інтенсивне заселення степів Херсонщини й розвиток там хліборобства в середині минулого століття, як і скрізь, нанесли смертельний удар степовій волі, а з нею вівчарству й табунному конярству.

За моого прадіда по батьковій матері, Петра Григоровича Богдановича й за діда моого — Миколи Андрійовича Аркаса, наш степ являв собою непорушену ще плугом ціліну, порослу буйною травою та кострубатим чагарником.

Пишалися там на волі цілі лани ковили та остистої тирси, що росла особливо на перелогах,

зеленіла трава-польовиця, типчак чи костриця, метлюг чи мітлиця, волоть, пирій, мишій, тонконіг, терпко пахнучий степовий полин, чорна нехворощ; слався спориш, на твердих місцях сизів курай, що восени блукав по степах перекотиполем, блакитніли волошки та петрів батіг, синеголов або сердешна трава, червоніли вовчі маки, міцно-стеблий деревій красувався то білими, то рожевими квітами, а між всім тим — катран-зілля, сонтрава, змійний корінь, нечіпай-зілля, огорошна й медова трава, рутвиця, польовий талабан, орлики, дутень, колосняк, вовчуг, вороняче око, черсак і вощанка, стародуб та тирлич-зілля, горицвіт, ключ-трава, нечуй-вітер, зозулинець, ромен польовий, золототисячник й сила силена інших трав, з чагарнику ж — терен ріс хащами, так званими терницями, купно з дерезою, глодом та шипшиною.

Ці херсонські степи були тоді рештками ста-рославного, осівленого нашим народом, Дикого Поля, що в давнині, неоглядним зеленим морем, займало величезний простір: усю Херсонщину з Бесарабією, південну Київщину, східну частину Поділля, усю Катеринославщину з південними повітами Полтавщини, більшу частину Слобожанщини-Харківщини й переходило далі у безкрай степи Задонеччини, такі ж дики та безлюдні.

Одноманітність зеленої пустелі, де

*По ньому трава зелена зеленіла
Тільки поле леліло.*

збарвлювали то глибокі, то пологі балки, що вились, мов гадюки, степами, іноді порослі лиш низькостеблою травою, реп'яхами та будяччям, іноді ж поплямовані жовтими глинистими вимивинами та ковбанями. Яри чи яруги, вкриті непролазною гущавиною терену, дикого вишняку, бобчика, таволги й дерези, шипшини й степового глоду, тернослива, бузини та іншого чагарнику, — були добрим сковищем для всякого звіра.

Особливо глибокі й розлогі яри, вкриті лісом чи гаями, звалися байраками; по степах вони по-дибувались не так часто.

Де-не-де в степу бовваніли самітні дуби, тополі або дики груші, старі, як світ, посажені чи самою природою, чи Бог знає ким і коли. Люд вірив, що то «козацькі дерева» й, під їхнім корінням, шукав скарбів.

(Продовження в черговому числі.)

Купіть ці книжки!

1. Олена Курило, “УВАГИ ДО СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ МОВИ”.

Про цю книгу див. у “Нових Днях” за листопад 1960 р. на стор. 23.

Ціна її: для передплатників “Нових Днів” — 2.00 дол., а для всіх інших — 2.50 дол.

2. “НОВИЙ ОБРІЙ”, ч. 2, альманах, присвячений 10-річчю масового українського поселення в Австралії.

В альманасі є багато цікавих і дуже різноманітних матеріалів.

Ціна за примірник — 1.50 долара.

Обидві книжки замовляти в “Нових Днях”.

Сьомий Конгрес Українців Канади

6 й 7 липня ц. р. у Вінніпезі відбувся 7-ий Конгрес українців Канади. Раніш конгреси відбувалися щоп'ять років, тепер відбуваються щотри роки. На конгресах робляться підсумки загальної української праці в Канаді і усталюються напрямні на дальших три роки.

На жаль, цього разу я на Конгресі не був, тому доведеться писати на підставі газетних повідомлень і опиту делегатів Конгресу, бо Конгрес все таки визначна подія в житті українців Канади і поінформувати наших читачів про нього треба.

На Конгресі заслухано такі доповіді:

- 1) Українська діаспора та філософія її життя — о. д-р В. Кушнір;
- 2) Визвольна справа України — І. Г. Сирник;
- 3) Народня Фундація ім. Т. Шевченка — В. Коссар;
- 4) Московський колоніалізм — І. Іванчук;
- 5) Українська мова, шкільництво, університети — В. І. Сарчук;
- 6) 100-літній Ювілей Канади — С. Павлюк з Торонта;
- 7) Радіо, телебачення, фільм — Р. Шульгин з Монреалю;
- 8) Українська суспільна опіка — Р. Сенчук з Вінніпегу.

Крім того, відбулась панахида коло пам'ятника Тарасові Шевченкові і посвячення пам'ятника. Цю релігійну урочистість провів голова Української Православної Церкви в Канаді митрополит Іларіон у сослуженні кільканадцяти священиків і за участю понад тисячу осіб українців різних віровизнань.

На одній із сесій Конгресу було роздано Шевченківські медалі «вибрали громадянам». На бенкеті виступив з промовою прем'єр Канади, Високодостойний Джон Діфенбейкер. На цьому ж бенкеті (в присутності понад 500 осіб) прем'єра відзначено Шевченківською медалею на знак пошани й подяки за його виступи в обороні України на міжнародному форумі. Прем'єр був зворушений увагою й любов'ю своїх громадян українського походження. Цікавий факт вияву поваги до голови уряду: як тільки він з'явився в готелі «Александра», де відбувався Конгрес, то засідання було перервано і всі делегати й гости вийшли в передпокій готелю, щоб привітати голову уряду. На бенкеті п. Джонові Діфенбейкерові проспівали «Многій літа».

Свою промову на бенкеті прем'єр почав теплими словами про Тараса Шевченка — поета й борця за волю України, далі говорив про Берлін, про роззброєння, підтвердив намір Канади поставити питання про російський імперіалізм на черговій асамблей ОН.

Конгрес цього року не був дуже многолюдний. Можливо, що причиною цього були минулорічні Шевченківські святкування у тому ж Вінніпезі, бо їхати кожного року на такі великі віддалі не кожен може. Все таки всіх делегатів було 478, гостей — 59. У 6-му конгресі взяло участь (делегатів і гостей) понад 600 осіб.

Були створені комісії: політична, статутова, верифікаційна, шкільна та інші. Голови комісій звітували про їх працю і запропонували Конгресові відповідні резолюції, які були прийняті одноголосно. З цього можна б зробити висновок, що на Конгресі не було ані розходжень, ані тим більше непорозумінь. Однаке так воно не було. На Конгресі було дві присвяти: одна Тарасові Шевченкові, а друга Українській Повстанській Армії з нагоди її 20-річчя.

Присвята УПА викликала суперечки: частина делегатів, вірніш складових організацій, виступила проти проекту присвяти, мотивуючи тим, що тепер не 20-ліття, а 21-ліття УПА, бо УПА створено в 1941 р. Крім того, складовим організаціям було розіслано проект присвяти визвольним змаганням українського народу у зв'язку з 20-річчям УПА, а на Конгресі раптом лишилось тільки УПА. Перший запротестував п. Є. Пастернак (УНДС), підтримав його о. д-р С. Савчук (СУС) і сотник С. Павлюк (Українські канадські ветерани). Почалась гостра дискусія, яка закінчилась голосуванням. За проект присвяти голосувало 135 делегатів, проти — 74. Решта стрималась від голосування. Голова Конгресу (п. Р. Брик) не взяв цього до уваги, хоч один з обліковців голосів (д-р М. Марунчак) заявив, що «більшість стримується від голосування».

У репортажі про 6-й конгрес («Нові Дні», вересень, 1959.) я писав про «печению із собачого хвоста», яку намагалися спекти деякі делегати з приводу правильника Конгресу. Але то був лише правильник, а тут же мова про визвольну боротьбу, про людську кров і життя! Шкода, що «оборонці» УПА не врахували того, що вроціста присвята з нагоди таких роковин не помагає справівшанування УПА, а шкодить, якщо вона не ухвалиється одноголосно. А допустити аж до гострих суперечок і голосування в такому питанні — значить розписатися в політичній невиробленості, або, точніше сказавши, в політичному примітивізмі. Якщо з 478 делегатів в голосуванні брали участь тільки 209, то це свідчить, що більшість делегатів саме так і оцінила цю справу.

На жаль, справа на цьому не закінчилася: в пресі неминуче появляться статті, гостра полеміка, яка продовжуватиметься довший час. Наші «націоналісти» дуже часто розцінювали боротьбу деяких середовищ проти монополії над УПА одної партії, як боротьбу проти самої УПА. Тепер, коли ця справа, як кажуть, «засохла», треба було її знову роз'яtrити на Конгресі!

Один з найповажніших українських тижневиків у Канаді «Український Голос» (Орган Союзу Українців Самостійників) у редакційній статті пише таке:

«...рацію мали ті делегати, які обстоювали погляд, що родовід Української Повстанської Армії сягає раніше 1942 року. Тут слід навести, що пише про цю справу «Енциклопедія Українознавства» за головною редакцією проф. Володимира Кубійовича й покійного вже тепер проф. Зенона Кузелі. А пишеться там дослівно так:

«Протиукраїнська політика німців на Україні породила широкий опір українців новому окупантові. Збройний опір німцям виявився найраніше на Поліссі й Волині. В ній брали участь українські політичні течії, спершу особливо УНР (тут треба розуміти Державний Центр Української Народної Республіки — замітка «У.Г.»). Тут уже з початком советсько-німецької війни діяла, під проводом Тараса Бульби-Боровця, т. зв. Поліська Січ, автономна військова одиниця українських партизанів, що за згодою німців воювала тут із большевиками. Літом 1942 р. Січ переформувалась на Українську Повстанську Армію — УПА (що носила також назву УНРА — Українська Народна Революційна Армія); вона обороняла українське населення від німецького безправства, а одночасно вела боротьбу з большевицькими партизанами».

З цього виходить, що справжнім ініціатором збройного українського резистансу, що пізніше прийняв назву УПА, був Державний Центр Української Народної Республіки, а першим діловим організатором і провідником — Тарас Бульба-Боровець. Пошанування історичних фактів в нічому не відбирає заслуг від тих, що пізніше цією збройною акцією керували чи її очолювали».

(«Український Голос», 18. 7. 62)

Не погодиться з думкою «Українського Голосу» може хіба тільки той, що взагалі погоджується тільки сам з собою, та й то лише по великих празниках...

Другою політичною помилкою, але не так Конгресу, як президії КУК, була видача Шевченківських медалей. Щоб знати історію цієї медалі, треба пригадати, що було на Шевченківських святкуваннях минулого року (Див. статтю «Кому захотілося бути малим?..», «Нові Дні», жовтень 1961 р.).

Цього року президія КУК вирішила задовільнити всіх: визначила певне число медалей складовим організаціям і сказала: «Поділіться самі й не морочте нам голови!» Організації (як же інакше?) призначили медалі своїм «вождям», заслуги яких часто-густо були малі, чи й ніякі, якщо міряти всеканадським мірилом. Що ж сталося? Вслід за девальвацією канадського долара відбулася девалізація Шевченківської медалі. Різниця тільки та, що девалізація долара приносить користь державі, а девальвація медалі принесла шкоду нашій спільноті в Канаді. І чи тільки в Канаді?

Я розумію всю складність цього питання. Прекрасно розумію небезпеку й труднощі, які має президія КУК з цією справою. Та виходу нема: якщо ти взявся за велике діло, то роби його вперше й послідовно, хоч би тобі на голову присок сипали! Тільки в такому випадкові переможеш і зробиш щось корисне. Інакше, кажучи словами Миколи Хвильового, будеш «комсомолити в пустопорожнє».

Я не берусь визначати, кому медалі належалися б, а кому ні, але подам кілька прикладів. Візьмемо таку особу, як митрополит Іларіон, проф. д-р Іван Огієнко. Скажіть, панове, чи ви прикинули собі в пам'яті, скільки наукових праць він

написав тільки в Канаді? Чи можете собі «пригадати», що він у Канаді вже закінчив переклад Біблії українською мовою і що тільки за це його відзначають у чужому світі і тільки цим він входить в історію нашої культури? А його заслуги в розбудові церкви хіба нічого не важать? Знаю, мені скажуть: але він православний і призначення йому медалі викликало б «несмак» у католиків і протестантів. А хіба між католиками і протестантами нема заслужених людей? Хіба нема священиків чи проповідників, які щиро й віддано працювали для народу? А якщо нема, то хай мовчать до того часу, поки такі люди в них появляться.

Візьмемо ділянку політики й державного життя. Ось, для прикладу, міністер праці Канади — Михайло Старчевський. Це перший міністер українського роду у вільному світі. Хто він? Син українських канадських селян-заробітчан, людина, яка не могла вчасно здобути вищої освіти, людина, яка пішла працювати не тільки для себе, для кишені, а пішла в канадську політичну партію, заслужила собі повагу й довіру не тільки між нашими людьми, а й між усіма канадцями, — а це не так то й легко! — перемагає кілька раз у виборах усіх своїх конкурентів такою кількістю голосів, що вони, як кажуть, і не піknуть, підносять питому вагу нашої спільноти в Канаді на найвищий щабель. Хіба його успіхи і праця не варти найвищого відзначення?

Візьмемо мистецтво. Для прикладу назову ім'я скульптора Леоніда Молодожанина, який малим хлопчиком виїхав з дому, здобув освіту на чужині і сьогодні є провідним скульптором Канади. Його праці є по всіх музеях, вони прикрашають чимало найкращих будов Канади, площах міст, церкви, цвинтарі, врешті, він одержав другу нагороду на конкурсі на проект пам'ятника Т. Шевченкові в Канаді і першу нагороду на такому ж конкурсі у США, одержував найвищі канадські відзначення за мистецькі твори з рук самого през'єра Канади.

Чи не варт відзнаки і скульптор Ю. Кодак, який прикрасив Канаду кількома чудовими українськими церквами, іконостасами, про праці якого канадські мистецькі діячі висловлюються як про зразок «легкості й гармонії композиції і стилю»?

А як узяти ділянку науки, то хіба д-р Ярослав Пастернак не заслужив медалі тільки свою останньою працею «Археологія України» (790-сторонкова книга, вся написана вже в Канаді)?..

А скільки є канадських фармерів, які виплекали сільськогосподарські рослини й тварини, за які не раз і не два одержували найвищі нагороди не тільки на всеканадських, а й на міжнародних виставках. Ми про них майже нічого не знаємо, їх не вшановуємо, але їх добре знає уряд Канади і минулого року на Шевченківських святкуваннях про них з любов'ю й пошаною говорив през'єр Канади. Чи вони не варти нашого відзначення?

Між нами ще є також чимала кількість вчителів, які в найважчих умовах (без добрих підручників і без усякої фахової поради!) по 20 - 30 років працювали в українських школах Канади, щоб зберегти нове покоління від винародовлення,

підняти його освіту й загальну культуру. Чи з них не було жодного кандидата на Шевченківську медаль?..

А скільки є промисловців наших, які, з нічого почавши, добилися розвитку своїх підприємств до дуже поважних розмірів. Вони ж розбудовують економічну потужність Канади і це українській групі в Канаді робить честь і славу. Мені скажуть, що між відзначеннями є Гнат Поворозник. Так, але він одержав медалю фактично від своєї організації за те, що він помагає їй матеріально й морально, а не за те, що він здібний підприємець. Саме цей спосіб одержання медалі зменшує його заслуги в економічній діяльності.

Можна б пошукати кандидаток на Шевченківську нагороду й між матерями-українками, які виховали своїх дітей (і навіть онуків!) на порядних, освічених людей, які блискуче вміють поєднувати свій канадський патріотизм з любов'ю до України і працюють на її визволення.

Все це мали б робити не окремі організації, а наша найвища надрядна установа, якою є Комітет Українців Канади. При цьому треба цілком відкинути церковну, партійну чи організаційну приналежність людини, а брати до уваги лише її вагу в загальному житті української громади в Канаді.

На 7-му Конгресі виринув іще один конфлікт: питання членської вкладки в централю КУК. Найбільшій найповажніші організації мають чималі борги. Коли ці суми заборгування прочитали на Конгресі, то представник СУС (винні в КУК понад 2 тис. доларів) заявив: гроші маємо, тимчасово на окремому рахунку в банку, готові кожної хвилини заплатити, якщо заплатити інші. Під цими «іншими» розумівся БУК (Братство Українців Католиків), яке завинило в КУК понад 4 тисячі доларів. Представники БУК образились і сказали, що СУС робить не етично, бо не личить не платити податку, мотивуючи тим, що «мій сусід не хоче його платити». Мотивували ще й тим, що БУК, мовляв, видає чимало грошей на школи, на пресу і т. д. Але це також робить СУС і всі

інші організації. Між іншим, це дуже цікава суперечка між цими двома визначними організаціями в Канаді — католиками й православними. Не можна призвати рації БУК-ові, бо за статутом КУК передбачено, що президентом його має бути тільки представник БУК, а СУС (православні) мають тільки місце першого заступника й генерального секретаря. Якщо ваш делегат є президентом, то сам Бог велів вам бути зразком бодай у сплаті вкладки. Приємним є те, що в наслідок цієї суперечки на Конгресі обидві ці організації обіцяли вплатити свої борги централі КУК.

Загально ж Конгрес пройшов добре, по-діловому, хоч цих двох плям (суперечка за УПА й медалі) дуже применшують його осяги. Вина в цьому, очевидно, не делегатів Конгресу, а його організаторів і керівників складових організацій КУК, які не вміють навіть на Конгресі стати вище від інтересів своєї організації.

Очевидно, після цих моїх завважень число тих, що хотіли б смерти «Нових Днів» збільшиться. Та це мене не цікавить і не турбує, але якщо хоч частина наших читачів задумається над моїми завважами, то я буду вдоволений. Між іншим, цього разу вже завважили й голову міста Вінніпегу, п. Степана Дзюбу. Тішусь. Він вартий уваги нашої громади. І Шевченківську медалю йому також варто б призначити. Про нього я писав у згаданій вище статті («Нові Дні», вересень, 1961.). Цього року місто Вінніпег гостило обідом делегатів Конгресу. Цікаво також, що голова міста Монреалю п. Драпо вислав привіт Конгресові, у якому дуже позитивно оцінює осяги українців у Монреалі і заявляє, що до 150-річчя з дня народження Т. Шевченка одна з вулиць Монреалю буде названа іменем Тараса Шевченка. А Монреаль — найбільше місто в Канаді.

Ще треба сказати про вибори. На керівників КУК обрано тих самих осіб (з двома змінами в особовому складі), які були обрані й на 6-му Конгресі (див. «Нові Дні» за вересень 1959 р.). Вибори пройшли без суперечок і непорозумінь.

Від комітету будови храму УАПЦ в Парижі

У 36-ту річницю трагічної смерти Головного Отамана Симона Петлюри, Комітет Будови Храму УАПЦ в Парижі вважає потрібним поінформувати Українське Громадянство у Вільному світі про стан справ Комітету і вигляди на здійснення його завдань, що набирають реальних форм.

1. СТАН ЗБІРКОВОЇ АКЦІЇ

До цього часу, збірка фондів на будову Храму Св. Симона в Парижі перевищила суму 200.000 н. фр. — (20.000.000 старих франків або 40 тисяч доларів). З цієї суми витрачено приблизно 5.000.000 старих франків (10.000 дол.) на купівлю подвір'я на вул. Ганьє-Гі ч. 5. у Парижі, де вже більше як 8 років Парадія УАПЦ має тимчасову домову церкву й інші приміщення.

Решта зібраних фондів (децо понад 150.000 н. фр.) здепоновано в банку в Парижі, у формі державних французьких паперів та інших цінностей, а також на пошто-

вому конті в Парижі та в банках наших представництв у Лондоні, Карльсруе та Міннеаполісі.

Готівкою диспонує Управа Комітету, щоб вибрати гроші з банку чи поштового конта, потрібні підписи 2-х членів Управи. Будівельний Комітет не витрачає майже нічого на адміністраційні видатки, бо майже всі зв'язані зі збіркою витрати покривають члени Комітету з власних засобів.

В січні місяці цього року, Будівельний Комітет одержав у дарунок від свого голови п. П. Плевако 461 премійників виданої ним книги свого брата, покійного проф. Миколи Плевако, з метою посилення жертвенности на Фонд Будови Храму Св. Симона в Парижі. Ця книга відомого українського літературознавця під назвою — "Статті, розвідки й бібліографічні матеріали" 808 стор.) не призначена до продажі, а згідно з побажанням жертвів дается безплатно тим, що внесуть пожертву на будову Храму Св. Симона в розмірі двох цеглинок

(у Франції — 100 н. фр., в Німеччині — 100 н. м., в Англії та Австралії 10 фунтів, в інших країнах — 30 дол.).

Цеглини можуть жертвувати окремі особи або установи чи організації як парафії, школи, інститути, Народні Доми, Просвіти. Наприклад, "Просвіта" у Вінниці, внесла вже пожертву і одержала з подякою від Комітету цінну книгу.

Звичайно, книгу зможуть одержати лише ті жертвовавці, що поспішаться з пожертвами, бо, як згадано вище, Комітет дістав у своє розпорядження лише 461 примірників книги.

2. РЕАЛІЗАЦІЯ НАМІЧЕНОЇ МЕТИ

Досі зібрана сума здаватиметься напевно доволі мізерною українцям Америки і Канади, що витрачають на будовані ними храми навіть десятикратно більші суми, як це було з нововикінченою катедрою в Монреалі. До того ж, терен у Паризі коштує надзвичайно дорого, а кошти будови подекуди перевищують заокеанські ціни. Так, великих сум ми, очевидно, зібрati не зможемо. Місцеве громадянство є нечисленне й небагате, а пожертви з-за океану через заабсорбування місцевими справами, поступають дуже поволі й у малих розмірах. Проте, Комітет має надію незабаром здійснити завдання.

Ми знайшли в гарній дільниці Паризу існуючу простору протестантську церкву й масно намір купити її. Церкві цій можна, як з-зовні так і всередині, надати українського стилю. Після кількамісячних переговорів з Протестантською Церквою, ми запропонували їм такі умови: за церкву з залею на 70 осіб при ній, канцелярією і помешканням з 3-х кімнат для священика та всім внутрішнім обладнанням, разом 374 кв. м. забудованої площині, ми пропонуємо суму 300.000 н. фр. або 60.000 дол., з чого половину готівкою, а другу половину на сплати на 5 років, себто по 30.000 н. фр., або 6.000 дол. річно, з відсотками в розмірі 5% річно від суми заборгування.

Продавці в основному згідні на нашу ціну, але все ще вагаються підписати контракт. Головна причина їх вагань лежить у тому, що не маючи певності щодо стабільності економічних відносин, вони бажали б дістати готівкою значнішу суму, ніж ми їм пропонуємо. Якби, наприклад, ми могли запропонувати їм готівкою не 150.000, а 200.000 н. фр., вони напевно позбулися б своїх вагань.

3. НАЙБЛИЖЧІ ЗАВДАННЯ

Намічений нами шлях реалізації нашої мети відається нам єдино реальним. Купівля готової церкви, з тим, що продовж більших років ми пристосуємо її до українського стилю, дозволить нам сяягнути нашу мету при значно меншому грошовому вкладі, більше відповідному до зберікових можливостей, а так пристосований Храм все ж буде найкращою українською церквою Західної Європи, що її ми зможемо без сорому показати чужинцям.

Такий спосіб дозволить нам також негайно перенести до купленої нами церкви нашу теперішню парафіальну церковцю й правити там Служби Божі. Тим самим ми зможемо продати наше подвір'я в Паризі на вул. Ганьє-Гі ч. 5 і скоріше сплатити наш борг. Переробку Храму ми б почали аж після того, коли весь борг буде сплачений. Для сяягнення цього, нам необхідно в короткому часі збільшити наші грошові засоби, щоб могти запропонувати продавцям церкви більшу суму готівкою й тим склонити їх до продажі. Единим виходом з цього є збільшення нашої жертвеності, щоб ділами показати нашу вірність ідеалам Симона Петлюри. Треба, щоб як

найшвидше розійшлися всі 461 примірників книги проф. Миколи Плевако в нагороду за пожертву цеглини. Це нам принесе біля 50.000 н. фр. (10.000 дол.) і ми купимо церкву та переробимо її на Храм Св. Симона, таке потрібне нам досягнення!

Отже, Дорогі Фундатори Храму! Хто вже зложив пожертви, не вагайтесь — візьміть ще декілька цеглинок! Приятелі нашої ідеї звеличення пам'яти Симона Петлюри, що ще досі не зложили пожертв, не занедбуйте Вашого обов'язку, купуйте цеглини! Ви будете мати почуття добра виконаного обов'язку, а крім того, Ви одержите цінну книгу проф. Миколи Плевака, що зберігатиметься у Вашій родині так, як колись зберігали люди в своїх житлах вічно тлючий вогонь. Хай цей святий вогонь запалить нас до боротьби за наше визволення!

Замовляйте цеглини й висилайте гроші чеком або моні-ордером на ім'я Голови Комітету:

P. PLEWAKO, 38, Avenue de l'Opera, PARIS 2.

Пожертви можна виплачувати й просто на поштове кошто Комітету:

Committee de Constr. de l'Eglise Ukrainienne Orth.

Autocephale. C.C.P. PARIS. 16-001-00.

ЗА БУДІВЕЛЬНИЙ КОМИТЕТ:

ПОЧЕСНА ПРЕЗИДІЯ: Протопресвітер о. Сергій МОЛЧАНИВСЬКИЙ, Адміністратор УАПЦ у Великій Британії, Франції, Італії, Швейцарії та Єспанії; Протопресв. о. Іван БАЧИНСЬКИЙ, Адміністратор УАПЦ в Бельгії, Голландії та Люксембурзі, Прот. о. Демид БУРКО (Німеччина); Всеч. Отці з Франції: Прот. о. Т. ГАВРИК, о. Михайло СРЕМІІВ, о. Степан ЧЕРВОНЕЦЬКИЙ, о. Петро ПОПІЛЬ, о. Борис ХАЙНЕВСЬКИЙ, о. Євграф ОМЕЛЬЧЕНКО. ГОЛОВА КОМИТЕТУ — П. ПЛЕВАКО, ЗАСТУПНИКИ — інж. М. Маслов і інж. А. Жуковський, СЕКРЕТАР — інж. В. Михальчук, ЧЛЕН РАДИ — А. Кобилко. РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ: Голова — Ю. Бацуца, Секретар — О. Жданович, члени — ред. М. Ковальський та М. Грушевський.

СПОЖИВАЙТЕ
НАЙ ВІДЖИВНІШІЙ
СТРАВНІШІЙ
ДЕШЕВШІЙ ХАРЧ,
ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ
МОЛОКО
І МОЛОЧНІ
ПЕРЕТОВОРИ
ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ
ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ
ROGERS DAIRY Ltd.
459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193

НАША ДОБА Й НАШІ ДІЛА

(До проблеми нашої

візвольної політики)

Стаття друкується в порядку дискусії. РЕД.

Режим комуністичної партії, що панує на нашій батьківщині, виразно заявляє, особливо останнім часом, про свій намір реалізувати те, чому, на основі оцінки гітлеризму, дано назву «геноцид». В цьому напрямкові ще з більшим завзяттям, як сам «отець народів», працює його «ліберальний» наступник — Хрущов. У новій програмі КПРС він записав вимогу про створення єдиного «sovets'kogo» народу. І хоч деякі радянські коментатори цієї постанови, ґрунтуючись на вченні Леніна, висловлюються в тому дусі, що національні різниці навіть у побудованому комуністичному суспільстві ще довго будуть існувати, проте для практиків комуністичного будівництва завдання ліквідації націй СРСР (крім, звичайно, російської) має бути одним із основних і першочергових.

І це більшовикам дається вже тепер реалізувати не без певного успіху. Досить тільки собі уявити, що з України щоразу відправляються величезні ешелони цвіту нашого народу — молоді — для освоєння диких азійських просторів і одноразове наповнювання промислових центрів України людьми з Росії, що їх присилається порядком «братньої допомоги».

Вже не говоримо, що всякі інші комуністичні експерименти провадяться буквально на горбах людей і народів цілого СРСР. Той режим особливо дається взнаки нашему народові, що посідає небезпечну в воєнно-стратегічному відношенні зону СРСР. І хоч більшовицький режим недвозначно погрожує також саме «щастия» принести й народам вільного світу, проте ці останні в особі великих світових держав провадять свою політику під гаслом «Спасіння утопаючих — то справа самих утопаючих...»

Але немає злого, щоб не вийшло на добре. Останнім часом ті, що вірили в подолання нашого ворога «крізом з лісу», починають, хоч і повільно, шукати інших шляхів з нашої національної неволі.

Для тверезих людей ще від зародження Організації Об'єднаних Націй було ясно, що основна думка її — зорганізувати мир у світі з участю більшовицького ворога миру, що йому до того ж дано в тій організації величезні привілеї, — була просто фантастичною.

Створенням ОН демократичні держави світу демонструють своє бажання миру, і при тому миру за всяку ціну, що практично означає — за ціну неволі сотень мільйонів людей і багатьох десятків народів.

Серед інших (крім збройних повстань) способів подолання більшовицького спрата дехто з політиків вважає за можливий внутрішній переворот в СРСР, що відкрив би двері свободи й для нашого народу. Ми однаке вважаємо цей спосіб за нереальній, бо того не допустить багатомільйонова, модерно зорганізована партія, що вже впродовж мало не півстоліття відчуває смак вла-

ди і тому без бою не віддасть її. Якщо взагалі можна говорити про переворот в СРСР, то лише з реальною участю вільних держав світу. Але недавні приклади повстань у Німеччині, Польщі й особливо в Мадярщині з повною пасивністю Заходу, думку про подолання більшовизму з середини змушують відкинути.

Може на цьому тлі в світовій, а в тому й українській еміграційній пресі останнім часом все частіше можна вичитувати думки, що з наступом ери Хрущова настали умови, за яких відкриваються нові перспективи, зокрема перспективи національної праці в Українській СРР. Ми однаке не бачимо підстав для такого роду оптимізму. Навпаки, ми вважаємо, що деякий лібералізм, деяке пом'якшення режиму більшовицької партії, деяке поліпшення матеріальних умов існування людності, створює підстави для зміцнення того режиму, бо за відсутності допомоги іззовні, довгими десятиріччями тероризовані народ, готовий іти на примирення з тим режимом. Це ми мали нагоду констатувати в часі облудної ленінської НЕП-и.

Думка, що нагодований народ захоче свободи і почне за неї боротись, не витримує критики. Бо не треба забувати, що для більшовизму було, є й буде найогиднішим і найнебезпечнішим саме «буржуазне» поняття свободи. Тому вони, якщо й даватимуть її, то лише лікарськими дозами, маючи на увазі організм свого режиму, а не всебічне здоров'я людності, що є під тим режимом. А для боротьби проти свободолюбивих думок вони мають добре зорганізований поліційний апарат. (Докладніше ми спиняємося на цьому питанні в статті «У полоні ілюзій», в журн. «Тризуб», за липень ц. р.).

На фальшивий хрущовський «лібералізм» покладають надії не лише дехто з наших патріотів (до речі, в першу чергу з числа ще донедавна найзавзятіших «революціонерів»), але й деякі провідники вільних держав світу. Серед них можна назвати й лідера сьогоднішнього США.

Можна зрозуміти, хоч і не виправдати, політику цієї великороджави, що відома своїми миролюбними принципами й методами організації міжнаціональних взаємин у світі; можна враховувати її міркування зважити на думку своїх, перш за все європейських, союзників, що їх територіальна близькість з СРСР наганяє на них страх перед цією, з їхньою ж таки участю й допомогою створеною, евразійською мілітарною потугою.

«Ліберальна» фразеологія Хрущова, що походить від в можливість еволюції більшовизму є найбільш маркантним і небезпечним явищем наших днів. Ця віра, як і взагалі віра — бездоказова. Її плекають більшовики, демонструючи назовні свою політику т. зв. співіснування, щоб паралізувати волю до боротьби у своїх наївних, можливих у майбутньому, їх жертв.

В чому справжня суть цієї політики, вияснює нам провідний орган, формально неіснуючого, Комінтерн — журн. «Проблемы мира и социализма» (див. ч. 5 за 1962 цього журналу). Поставивши питання: «До чого ж провадить мирне співіснування, а особливо загальне й повне роззброєння?» — журнал відповідає: «До найскорішої реалізації творчих плянів соціалістичного табору». (Що то за «творчі пляни» — нам, здається, не треба вияснювати). І далі цей журнал пише: «...ліквідація воєнного тягару дає можливість соціалістичному тaborові, що завжди давав безкорисливу й реальну допомогу молодим державам (додамо: і не лише державам! — І. П.) помножити цю допомогу». Там таки ж цей комінтернівський орган, наскільки широко, настільки й цинічно, признається: «Якщо комуністи висувають на перший плян гасло загального й повного роззброєння, то це не просто тому, що ними керують почуття глибокого гуманізму».

Ясніше, здається, не скажеш нічого про суть більшовицького «лібералізму», більшовицького співіснування, як також і про саму суть більшовизму-комунізму. І однаке число «співісувальних клікуш» у світі, особливо серед «найхристияніших» груп, множиться, як гриби по дощі.

Було б історично невірним відкидати можливість політичної еволюції взагалі. Проте це правило не може бути застосоване до безпрецедентного у всій людській історії режиму більшовицької партії. Подібні, відомі в історії деспотичні режими — то лише дитячі забавки, порівняно з досконало озброєним і політично зорганізованим більшовизмом.

Мріями про еволюцію більшовизму можуть жити й тішитися (і то тільки до певного часу) лише політичні Манілови з числа найменш зачеплених ним народів, але ні в якому разі не ті, що зазнали його на собі. Є всі підстави твердити, що більшовицький режим не здібний еволюціонувати, в кожному разі до меж, які відкривали б перспективи вільного життя й розвитку під ним для поневолених народів і окремих індивідів. Недаремно ж, мабуть, нинішній вождь світового більшовизму записав до нової програми КПРС параграф, що передбачає існування й керівну суспільну роль для компартії навіть за доби комунізму.

Всім пацифістам, вірючим у більшовицький «лібералізм», варто нагадати, що державний герб СРСР (зображення серпа й молота над земною кулею) символізує прагнення цієї держави до завоювання цілого світу. Так було за часів Леніна, коли той герб було ухвалено як державний, так є й тепер, коли нинішній політичний нащадок Леніна — Хрущов — щоразу повторює погрозу «угробити» вільний світ.

Отже стверджуємо: більшовицька імперія не покинула думки про експансію світового маштабу. І, як то й бачимо в наші дні, вона в міру своїх сил і можливостей провадить свою зовнішню політику саме в цьому напрямку. Коли не щастить з лобовою атакою — більшовизм вдається до обхідних маневрів. Факти: Куба — в Америці, Гана — в Африці, Гвінея — в Азії, якщо мати на увазі лише цілі територій, а не окремі ділянки життя їх населення, чим більшовизм, як відомо,

теж не гидус. Таким чином, більшовизм має тепер справжні підпори для своєї агресивної політики на всіх континентах земної кулі. Вже нема чого говорити про розсіяних по світу ідейних прихильників більшовизму в особі комуністичної п'ятої колоні, як також і про непоодиноких вождів, типу Нассера та інш., що з незбагнених ними самими міркувань легковажно дають використовувати себе для цілей більшовицького імперіалізму.

Отже констатуємо значні успіхи більшовизму в світовому маштабі. Ті успіхи обумовлені не лише агресивністю і спритністю та демагогічно-неперебірливими методами дій, як здебільшого у нас розуміють ці справи. Вони, ці успіхи, є також і вислідом розуміння більшовиками сучасності. Її славнозвісний історик Тайнбі схоплює такою формулою: «... в нашу добу всі раси, народи, кляси й одиниці вимагають своєї частки в управлінні й багатстві світу, що досі було монополем лише небагатьох».

Як знавці психології мас більшовики використовують також і таку рису масової людини, що її еспанський філософ Орtega формулює так: «Народні маси можуть легко йти на принадні кличі хоч і невеликої, але активної групи політичних авантюристів, або сприяти таким групам своєю байдужістю».

Ми живемо в добу боротьби за маси. Тому, виходячи з зазначених вище психологічних передумов, більшовицька експансія спрямовується і надалі буде спрямовуватись у бік найвідсталіших культурно, політично й економічно зон світу. І для більшовиків немає значення, що такий напрямок політики суперечить ученню їхнього таки божка — Карла Маркса, — який передбачав пришестя царства комунізму на землі в першу чергу в країнах з найрозвиненішою економікою.

Але якщо більшовизм не може відмовитись від експансії світового маштабу, то, з другого боку, вільний світ, що хоч і повільно, починає усвідомлювати його небезпеку, — також не піде добровільно в його кошару. Старечо-пацифістичні думки, що їх проповідником є філософ Расел, ніби краще стати червоним, аніж мертвим, це, на щастя, лише винятки. Натомість панівною думкою Заходу наших днів є думка про готовість чинити спротив загрозі всепідкоряючого і всенівелюючого більшовизму.

Ми є свідками таких відрядних фактів світового значення: вільний світ став рішуче на шлях ліквідації колоніяльних імперій і державного усамостійнення народів, хоч і не завжди йому щастить утримувати ті народи в орбіті своїх впливів; другим фактором є рішучі заходи вільних держав Європи в напрямку радикальної перебудови своїх взаємин та своїх господарських систем на не передбачених ні марксизмом, ані більшовизмом засадах; є виразні наміри з боку віками ворогуючих держав перетворити економічний союз на політично-державний у формі федерації чи конфедерації західноєвропейських народів. Останнім часом США заявили своє бажання узгіднювати свою економічну політику з цим європейським об'єднанням. Все це безсумнівно сприятиме всеобщому скріпленню вільного світу.

Але для більшовизму відмова від агресії проти вільного світу була б рівнозначна його самоубивству. Скільки б він не фантазував на тему будівництва комунізму-соціалізму в одній країні. З другого боку політика стримування за своєю природою нестримного більшовизму безсумнівно недостатня; вона не може дати бажаних наслідків: вимагаючи величезного економічного напруження, вона може створити небезпечну ситуацію в середині цих країн. Більшовицький блок на чолі з СРСР, зі свого боку, також буде відчувати негативи безперервних непродуктивних витрат на зброєння, але він впродовж десятиліть зумів «призвичайти» свої народи до перемагання труднощів, через що йому легше в цьому відношенні конкуртувати з західним світом.

Такий стан неминуче призведе до ще більшого загострення холодної війни, включно з практикованими вже тепер малими гарячими війнами. А це, зрештою, може створити підлогу для великої гарячої війни. Бо війна — це та сама політика, лише ведена іншими засобами, але оскільки, як показує досвід, політика більшовизму не придатна для організації й утримування миру, то мілітарної війни виключати не можна. Це тим більше, що війна не конче мусить бути війною атомовою, як остання світова війна не була газовою, до якої цілий світ готувався; крім того: якщо існують отрути, то можуть існувати й протиотрути, і вже тепер наука й технологія не без успіху працюють в цьому напрямку.

Такий зворот справи дає підстави для переважання, що більшовицькі поневолювачі в решті решті поламають собі зуби. Ми лише можемо висловити жаль, що той кінець більшовицької диктатури, що мав би прочистити дорогу для ліквідації неволі нашої батьківщини, прийде не так скоро, як ми б того бажали і як того вимагають інтереси всіх вільних народів світу.

Такий розвиток подій і напрямок світової політичної думки зобов'язує нас до глибоких роздумувань над проблемами нашої визвольної політики. Бо, нема де правди діти, ми, що довго і найбільше терпимо від більшовицького окупанта нашої землі, досі не спромоглись на озброєння для боротьби з імперією новітнього типу, якою є імперія більшовицька.

У наших умовах нашою зброєю може й повинна бути зброя ідейна. Звідси виникає вимога: поправляти передовсім над самими собою, щоб підготувати кращі можливості праці й боротьби в наступних великих подіях світового маштабу, а по можливості й прискорювати ті події.

Більшовицька Картагена мусить бути знищена! Таке має бути наше гасло, що його в інтересах свого народу, як також і інших, поки що вільних, народів, ми мусимо додержуватись і пропагувати.

НАШІ ЗАВДАННЯ

З викладеного вище мали б виникати й наші завдання.

Не зважаючи на те, що на тему завдань нашої еміграції писалось багато, автор цих рядків вважає її найменше опрацьованою, і тому вважає за потрібне зупинитись на ній докладніше.

Передовсім стверджуємо для нас безперечне: перед нами — два роди ворогів — більшовизм і російський імперіалізм інших політичних зафарблень. У зв'язку з цим і методи боротьби з ними мають бути відмінними, інакше ми не будемо здібні на кожному етапі розглядіти справжнього ворога та його зброї і будемо робити помилки, що безжалісно мстяться на тих, хто не спроможний їх вчасно усвідомити й виправити.

Перш за все ми мусимо відповісти на питання, за яку державу ми боремось? Дехто вважає це питання марним, бо, мовляв: «Де ж там? І коли ж там...» Але так не може й не повинен говорити передбачливий політик. Бо, якщо хочемо допомогти своєму народові скинути з себе ланцюги національної неволі, то мусимо виразно сказати, чим новий (національний) режим буде відмінний від режиму чужинця-окупанта.

Тут, розуміється, не місце на деталі цієї справи. Але мусимо бути свідомі того, що без основно сформульованих принципів нашої політики в Україні, туди йти — річ зайва, якщо не шкідлива.

До цього часу Державний Центр УНРеспублік обмежувався лише декларацією в цих справах. Але декларація по своїй природі — річ досить абстрактна, тим часом, як народ воліє не абстрактних формул, а конкретних, що єдині зрозумілі для нього.

Наши визвольні принципи й гасла мають бути сформульовані, виходячи з фактичного стану на батьківщині, з поправками на бажання широких мас народу та інтереси й потреби держави. «Розгадати» народні бажання — то не легка, але конче потрібна справа. Вона мусить бути предметом уваги нашої зорганізованої політичної еміграції. Дуже загально напрямок думок і бажань нашого народу можна, здається, подати в такій схемі:

1. У національній демократичній нашій державі принципи більшовицького керівництва мають бути рішуче відкинуті: не людина повинна бути слугою держави, як це є в СРСР, а навпаки — держава повинна стати слугою своїх громадян. Взагалі — людські права для громадян держави.

2. Мирні й ділові взаємини з іншими державами і передовсім — з сусідами.

3. Національна й релігійна толеранція.

4. В економічній ділянці мають бути збережені позитивні надбання революційного періоду, що мають служити всьому народові; під державним керівництвом мають залишитися найважливіші економічні галузі й об'єкти, решта має бути передана на умовах продажу чи оренди окремим громадянам або їх об'єднанням.

5. Земля (і її плоди) мають належати не на папері, як то є під більшовиками, а фактично, тим, хто на ній працює.

6. Загальна і приступна для всіх освіта.

7. Соціальні забезпечення на старість і непрацездатність.

Зовсім нераціонально відкладати ці питання «до Києва», чи перекладати на нього, бо той «Київ», не маючи змоги навіть говорити на ці теми, безперечно хоче вже тепер знати, якими думками живе і чим може бути корисна для нього його еміграція. Але, якщо цього не скаже йому вона,

то це зроблять непрохані посланці з Москви. І зроблять, звичайно, так, як вони хочуть і вміють.

Одним із важливіших питань нашої політики має бути питання міжнаціональних взаємин, чого деякі наші еміграційні групи не дооцінюють або вирішують досить «своєрідно». В цьому вони виявляють своє повне незнання й нерозуміння того, що імперіалізм Росії, поминаючи перший період після загарбання певних територій, свою тактикою значно відмінний від імперіалізмів, приміром, польського чи мадярського: ці останні застосовували примітивні способи удушування підкорених ім непокірних народів, тим часом, як російський імперіалізм знов і знає тактику батога й цукерка. І, мабуть, не треба говорити, що ця тактика напевно ефективніша.

Тим то одним з найважливіших, якщо не кардинальних, питань боротьби з більшовицьким і всіким іншим імперіалізмом Москви, є питання нашого ставлення до російського народу, як нинішнього нашого «зверхника» і як державного сусіда й національної меншини в Україні в майбутньому.

Наша еміграція, як правило, всі злочини російського, в тому — більшовицького імперіалізму переносить на російський народ в цілому. І в цьому її фактична й тактична помилки. То правда, що російські патріоти в масі своїй стоять за єдність і неподільність Російської імперії. Але разом з тим треба знати, що для рядової російської людини, якій той імперіалізм коштував і коштує ріки крові, таке переконання не властиве. Правда, народні маси в силу інерції властиво пливти у фарватері імперіальnoї політики, куди її заганяють державні провідники. Але саме тому доцільним і вдячним завданням нашої політики буде: витягти ту масу з того фарватера. Для цього нині маємо цінні факти й аргументи.

Всупереч більшовицькій пропаганді про добробут своїх народів, про мир, про свободу й державну незалежність кожного народу — СРСР є найбільш загарбницькою й агресивною державою; вона виказала свою неспроможність подолати безконечні злидні народніх мас.

В противагу більшовицьким обіянкам та жорстоким методам їх реалізації, нині ми маємо змогу продемонструвати народам СРСР і цілого світу, що до кращого життя і співжиття між народами існують і інші, шляхи що виключають зовнішні війни і внутрішній терор. Прикладом того є Спільнота Народів Західної Європи.

В цьому напрямку і такого змісту має провадитись не лише наша пропаганда, але й наша політика.

Приклад мирного й дружнього співжиття між народами — недавніми смертельними ворогами — хочемо підкреслити з особливою силою, бо тільки такі основи й методи побудови післябільшовицького світу здібні будуть притягти увагу й симпатії широких народніх мас, що на їх нещасливу долю звичайно випадають тягари війн. Такі переконання й така політика, крім того, дає змогу й моральне право говорити з народніми масами, поминаючи, в разі потреби, їх шовіністично зашкварблих вождів.

Борючись проти більшовицького імперіалізму,

ми маємо щасливу нагоду розшифровувати російський імперіалізм взагалі, як традиційне російське явище, відзначаючи при тому не лише провину й ганьбу, але також нещастя самого російського народу бути його (імперіалізму) холуєм і попихачем. Так поставлене питання може імпонувати також і не одному незасліпленому росіянинові. Але, якщо б хтось із росіян сьогодні твердо й уперто стояв на позиції єдності Російської імперії, то він воленс-ноленс опиниться в більшовицькій запряжці, або ж у кращому разі — за бортом всякої політики.

Не можна недоцінювати можливостей внесення елементів розкладу в середовище російських неділиміців. А що такі можливості існують, можуть свідчити факти постави окремих російських патріотів, що так само, як і ми, розглядають Російську імперію, як тюрму народів. Українці знають російського філософа-емігранта Федотова, що в своєму творі «Доля імперії» схарактеризував російський імперіалізм, може краще, аніж будь-хто інший з противників Російської імперії. Згадаємо тут російського еміграційного публіциста й громадського діяча Петрова-Скитальця. Цей мужній чоловік ще зовсім недавно, обговорюючи на сторінках російської преси справу впорядкування Сходу Європи, для адміністративного центру можливого об'єднання східноєвропейських держав, пропонує не Москву, але інше місто, за вільним із вибором.

На цей сміливий виступ, що за нього автор напевно заслужив презирства з боку своїх компатріотів, наша еміграція зареагувала... мовчанкою, бо ми навіть проти будь-яких розмов з будь-якими росіянами.

Такою самою мовчанкою зареагували ми і з приводу видання відомим російським політичним діячем Алексінським газети «Освобождение», що в ній він пропагував ідею перебудови Сходу Європи на нових засадах. В той час було заінтувало навіть організація російських патріотів-антиімперіалістичного напрямку п.н. Национальна Організація Русских Демократів.

Ми далекі від переоцінки цих фактів, але й не можемо недоцінювати їх.

Думки про перебудову Сходу Європи, викладені в певній системі, у формі певної, належно обґрутованої концепції державно-політичного впорядкування території СРСР після повалення більшовизму, помимо принципового для нас значення в майбутньому, мали б неоціненну вартість у боротьбі проти більшовицької імперії в часі холодної війни з її всебічним напруженням, що не лише лягає тяжким тягарем на народні маси, але може бути також і небезпечним в перспективі його, здається, безконечності.

Ця концепція мала б охопити комплекс проблем взаємин між державами, що існували в 20-их роках на території нинішнього СРСР і були ним знищені збройною рукою. До цього комплексу належали б питання міждержавних кордонів, питання політичних, економічних та культурних взаємин між відновленими державами й між іншими народами та їх об'єднаннями.

Питання міждержавних кордонів безперечно мало б бути вирішено за етнографічним принципи-

пом. Цей принцип, у зв'язку з значним поширенням наших етнографічних меж, здібний відстравувати деяких наших сусідів. Тому над ліквідацією причин до цих страхів автори концепції мали б може найбільше попрацювати. Люди доброї волі, прогресивно наставлені і політично передбачливі, могли б знайти вихід з ситуації, що її століттями творила історія. Тут можуть бути взяті до уваги можливості обміну населення, тимчасового керування певними територіями чи об'єктами і т. п. Але, що найголовніше, і що ми маємо змогу тепер використовувати з досвіду західно-європейських народів: це — можливість взаємно-вигідних економічних зв'язків із сусідами.

Нас не повинна знеохочувати в цій справі відсутність, може, головних партнерів, бо якщо провідники ігнорують життєважливі справи своїх народів, то тим самим вони дають нам моральне право говорити з відповідними народами через голови їх провідників. Так діють провідники революції. А що національно-визвольна боротьба сама по собі є дією революційною, то вона не повинна виключати також і такого роду заходів.

Нам скажуть, що ми сьогодні не маємо наявіть фізичної змоги контактуватись з тими представниками російського народу, що не лише не визнають більшовицької влади, але й готові «продавати свою батьківщину». Нехай і так, але тепер уже маємо дещо прорвану залишну заслону і через те можемо нав'язувати бодай духовий контакт з тверезими російськими людьми. Але чи треба говорити, що не тоді хортів годують, коли на полювання йдуть?

Пропонуючи концепцію, що передбачає, здавалось би, далекий дучі компроміси, ми свідомі того, що в наш бік посиплються закиди в її нереальності, а то й у зраді інтересів України, бо, мовляв, хто ж дав повноваження емігрантам говорити іменем цілого народу?

А хто дав право, приміром, провідникам альжірського визвольного руху «продавати» інтереси свого народу французьким «імперіялістам», ідучи на деякі «непатріотичні» умови з ними?

Для нас, зорганізованої політичної еміграції, тим легше і національно безпечніше пропонувати таку концепцію, бо до неї (в чому можна не мати сумніву) приєднаються екзильні представництва інших народів СРСР — наших перших і найвірніших союзників. А це не лише підсилить морально-політичний авторитет її, але й піднесе її вартість в очах неросійських народів, що в ній вони, нарівні з українським народом, зазнають нині всебічного гніту. Це до уваги т. зв. Паризького блоку, що в ньому об'єднані (екзильні легітимні представництва цих народів). Про т. зв. АБН, як організацію представництв вузькоідеологічного характеру з тоталітаристичним «душком», як організацію не лише «несезонову», але таки несучасну, говорить не доводиться.

Дехто, знаємо, вважає за політику лише такі заходи, що здібні давати конкретні й негайні наслідки, і тому викладені тут міркування з легкою душою захоче зарахувати до звичайних фантазій. Що ж — не відбираємо права нікому мати своєї думки. Але ми в політиці розрізняємо, як дріб'язковість, так і більш чи менш значні й сміливі, але

передбачливі посунення, що їх дехто готовий зарахувати до розряду фантазій. Адже, напр., не одному з противників більшовизму свого часу гасло Леніна про перетворення війни імперіяльської у війну громадянську, що гаряче було сприйняте в окопах, здавалось фантастичним. Але, як знаємо, життя скоро ствердило реальність того гасла. Ми, звичайно, далекі від думки схвалювати методи більшовицького вождя, але не маємо права заперечити його уміння передбачити деякі події і відповідно до того керувати масами.

Відкидаючи аморальні більшовицькі методи праці, ми в той самий час повинні враховувати наявну й зрозумілу ненависть широких народних мас до режимів, що невіправдано гонять їх на убій. Але ті маси знають, що здобуття державної самостійності звичайно вимагає людських жертв. Тож, якщо хочемо мати у відповідному часі маси нашого народу по своєму боці, — мусимо заздалегідь мати плян, концепцію мирного полагодження міжнаціональних справ. І, якщо тієї концепції не пощастило зреалізувати, то ми принаймні матимемо моральне право сказати, що ми зробили для того все, що могли.

Нашому екзильному Державному Центрові належала б честь за ініціативу в цій справі. Така ініціатива і праця в цьому напрямкові не лише полегшила б умови можливої наступної боротьби, але, не маємо сумніву, була б належно оцінена й тими, хто, будучи принциповим прихильником свободи для всіх народів, сьогодні вагається сказати своє слово про майбутню долю Російської імперії і стоять на засаді горевісного непередрішенства. Такі вагання зрозумілі хоча б у зв'язку з тяжким досвідом вирішування подібних питань навіть у незрівняно менших маштабах, як от у наші дні в Азії, й Африці, що вкінці лягає важким тягарем на плечі упорядників тих просторів. Тим то наші конструктивні ідеї й конкретні пропозиції щодо їх реалізації могли б спричинитися до подолання тих вагань, вибили б козирі з рук російських неділимців та їх численних відвертих і прихованих симпатиків у цілому світі. Тут маємо на увазі не лише політично необізнаних осіб в Америці, але також і тих європейців, що, сприяючи нині відбудові Німеччини, побоюються за її можливі агресивні потягнення в майбутньому.

НАШІ ДІЛА

Автор цих рядків не має сумніву, що викладені вище думки не знайдуть прихильної оцінки в середовищі нашої еміграції. І це зрозуміло, бо еміграції, відірваній від рідного краю територіально, властиво відриватись від нього також і ідейно. Ці думки поважно можуть бути сприйняті хіба лише окремими одиницями.

Отже, передовсім, чи ми ідейно й організаційно готові поставитись позитивно до поданих вище пропозицій?

Ми переконані, що ні. Але, оскільки визвольною боротьбою в наш час керують політичні організації, то своє питання ми спрямовуємо перш за все до них.

Залишімо на боці не традиційну і ні з якого погляду не популярну в Україні ідею монархізму.

Будемо говорити про панівний в один час в одному куточку України і нині на еміграції, націоналізм з його чужою для нашого народу ідеологією й практикою, що його ісповідники, не зважаючи на поділ ОУН на кілька розгалужень, не лише не зрикаються, але, навпаки, з гордістю, гідною наслідування в кращих ділах, залишаються при тій самій назві. І, по суті кажучи, при тій самій ідеології.

Що то за ідеологія — нам з'ясовують такі автори, як Р. Лісовий у своїй книжці «Розлам в ОУН» та Т. Лапичак у книжці «Український націоналізм». Обидва автори — виходці з ОУН, тому — їм і пера в руки!

Ось квінтесенція з книжки Лапичака:

Оунівці говорять про «солідаризм», що його треба уявляти, як єдність протилежностей, але у них вона перетворюється на догматичну єдність (звідси — відоме «бліскуче відокремлення» від інших українських патріотів); «ідейна вищість» руху і разом з тим — «Служба Безпеки», що за її допомогою накидається іншим свою групову «вищість»; «ідеалізм» і разом з тим відоме в середовищі ОУН братовбивство; «народоправність» і разом з тим накидання народові своєї ідеології, а, отже, й свого права; «революційність» і разом з тим наявність явно назадницької й реакційної ідеології; «традиціоналізм та правопорядок», що мали б зобов'язувати до пошанування перш за все своєї недавньої історії, і разом з тим уперта практика починати українську історію від себе, від відомого акту 30 червня 1941 р.; засада свого ідейного вчителя Донцова про «добір найкращих» та «всеобіймаючість», що на практиці перетворюється на кліковість; «оборона чистоти політичної лінії» і разом з тим співпраця в АБН з майдрами, що в дні Карпатської Української Держави чинили звірячі розправи над українськими патріотами...

Але отак глибоко й правдиво схарактеризувавши український націоналізм, автор залишається націоналістом, хоч уже й неорганізованим. Тим часом як і його характеристика націоналізму і саме життя виразно підказують рішення відмовитись не лише від націоналістичного змісту визвольного руху, але й від самого терміну «націоналізм» в його практичному повсякденному застосуванні.

В термін «націоналізм» в світовій літературі і практиці, як відомо, вкладається державницький, а не расовий, зміст; тим часом як український націоналізм, не секрет, у великій мірі просякнутий цим останнім. Але оскільки боротьба проти більшовизму, як першого нашого ворога, є передовсім боротьбою ідеологічною і оскільки ми політично-шовіністичній його доктрині будемо протиставити свій націоналізм, що в свідомості нинішніх громадян УРСР асоціюється з відомими їм націоналізмами гітлерівським, польським та московським, то ми тим самим розкидаємо колоди на дорозі до нашої національної свободи. (Див. докладніше на цю тему нашу статтю п. н. «Про політичну номенклатуру й термінологію» в газ. «Прометей»).

Відмовитись від терміну «націоналізм» декому дуже важко. Але хіба легко було українським патріотам відмовлятись від наших історичних назв «Русь», «руський» чи «русин», алеж вони зва-

жились на той крок, бо очевидно, усвідомлювали його доцільність. Відмова від цього терміну спричинить деякий занепад «духа» у деяких емігрантів, зате вона безперечно сторицею компенсується появою симпатиків нашого визвольного руху серед мас нашого народу та його чисельної тепер інтелігенції, що буде їх провідником.

А може наші націоналісти підуть слідами своєї молоді, що, очевидно, відчувши подих сучасності, свою організацію — МУН (Молоді Українські Націоналісти) перейменували на «Молодь Української Національності»? Це було б на користь нашій загальній справі, а також і самим оунівцям, що інакше ризикують залишитись без політичних нащадків.

Якщо націоналістам доведеться в майбутньому зустрітися з нашим ворогом у реальній боротьбі, то вони швидко переконаються в доцільності сказаного. Бо вже тепер для уловлювання довірливих «малоросійських душ» наші конкуренти з-під московських стягів мають такі принадні своїми назвами організації, як от Национально-Трудовой Союз (останнім часом йому дано ще приєднанішу назву — Народно-Трудовой Союз). Де ж нам з нашим націоналістичним стягом конкурувати з ними, коли навіть національному (а не націоналістичному) нашому рухові 20-их років не легко було відтягати наших людей від «общего котелка», замаскованого інтернаціоналістичними гаслами?

Кажуть, що, мовляв, не всі ж оунівці однакові, не всі вони мають непринадну «віру»-ідеологію. Але дійсність говорить протилежне. Ми можемо до уваги читачів назвати хоча б такі найновіші публікації оунівських авторів, як от «Розбрать» (Зен. Книша — ОУН(с) та «ОУН(з) і ЗЧ ОУН» (Ром. Кричевського). З цих книжок уважний читач безсумнівно вичитає, що кожна з цих груп — то ціла нація і поза нею ніхто й нішо не існує...

Корисно для цього також знати й постанову ОУН(з) від 29 травня 1960 р., у якій визнається потребу вступити до УНРади, але при тому виставляється таку дивовижну умову: «...членство ОУН(з) в УНРаді не може і не повинно змінити ставлення ОУН(з) до УГВР. Переорганізована УНРада повинна репрезентувати українську справу перед вільним світом, визнаючи УГВР революційно-визвольним центром».

Вже нема чого говорити про «ортодоксальних» бандерівців, що твердо залишаються придумці боротись за державу однією своєю партією.

Нині маємо ніби втішний факт — повернення ОУН(с) до УНРади. Кажемо «ніби», бо, знаючи практику ОУН, маємо підстави твердити, що останню довгочасну кризу в УНРаді викликала саме ця група націоналістів, перетворюючи справу взаємин УНРади з Американським Комітетом Визволення на основу нашої визвольної політики.

Проте було б несправедливо обвинувачувати в цьому виключно ОУН; тут значна провина й деяких демократичних організацій, що під натиском націоналістів не встояли на демократичних позиціях. Отак «спільними зусиллями» цих організацій та ОУН було спричинено розбиття демократичного блоку, як в самій УНРаді, так і поза

нею. Радіти з цього можуть лише давні принципоподібні противники демократичного ДЦ УНРеспубліки.

Отже: «Як не демократична, то нехай не буде ніякої самостійної України» — скаже хтось слідом за давнім демагогом.

Ні, ми кажемо: «Якщо не демократична, то не буде ніякої самостійної України».

Виступаючи отак проти націоналізму, ми не відкидаємо деяких його позитивних рис, як от відданість національній справі, жертвеність тощо. Але ми не схильні думати, що такі цінні риси набуваються лише в організаціях типу ОУН, доказом чого може бути хоча б такий факт, як створення українським патріотичним громадянством Галичини славного Легіону УСС-ів, ще задовго до народження ОУН.

ОУН у своїй діяльності неодноразово продемонстрував деструктивність своєї постави, здібність піддаватись силі почуття там, де вимагаються зусилля твердого глузду, що призвело, зокрема, до трагічної загибелі видатних людей організації. Тому завданням оунівців мало б бути в першу чергу праця над власним інтелектом: виховання його в дусі національної дисципліни, розуміння сучасності, знання реальної України тощо, чого оунівцям надто бракує.

Повертаючись до питання останньої кризи в УНРаді мусимо зазначити, що демократичні організації-складники УНРади діяли згідно з нашою конституцією — Тимчасовим Законом про Реорганізацію ДЦ УНРеспубліки, що допускає до участі в УНРаді всіх, зорганізованих в українські політичні партії. І саме тому, на нашу думку, УНРадівська будова, що для її підвалин використовується невідповідний матеріал, і починає давати крен. І буде давати, в чому можна не мати сумніву.

Звідціль перший і найважливіший висновок: відповідний параграф «Тимчасового закону» має бути змінений так, що до УНРади можуть бути прийняті лише організації, що стоять на ідеологічно-політичних засадах демократії. Консолідація — це не є наша мета, а лише засіб до її здійснення. Тому, консолідуючись, мусимо враховувати свій, а також і чужий досвід. Знаємо ж, що, наприклад, Гітлера посаджено на німецький трон сконсолідованими зусиллями. І знаємо також і наслідки того сконсолідованого чину.

При цьому слід згадати про українську американську організацію, що мала назву ДУКЦА (Демократичний Український Координайтний Центр Америки). Її завданням було ідейне й організаційне скріплення українських демократичних сил, зокрема — бути підпорою ДЦ УНР. На жаль, ця організація, ледве появившись на світ, умерла. І винні в цьому самі ж демократи, що не розгледіли в своїму ж таки середовищі принципових опортуністів з їх бажанням консолідації за всяку ціну.

Часто можна почути, що на недемократичні стежки здібні сходити також і самі демократи, що нема різниці між демократами й недемократами. Таке можуть говорити лише обивателі, що їм не дано уміння відрізняти вчинків, що виходять з ідеології, від звичайної повсякденної поведінки.

Людей, що стоять на позиціях демократії, можна в кожному разі змусити до співпраці, що неможливе між людьми й організаціями, що ісповідують тоталітаристичну віру або ще не цілком зреєлись її. Напр., мир між фракціями УРДП й СЗСУ — Селянською Партиєю, що взаємно безпідставно обвинувачують одна одну то в зраді, то в комунізмі і на цьому тлі провадять боротьбу на життя і смерть, — цілком залежить від постави членства тих організацій. Це виключене в ОУН, де члени пріреченні на безправне становище.

Але ж покійний провідник ОУН, Є. Коновалець, — український патріот і, як дехто підсовує думку, продовжуває справу Симона Петлюри. Ми дозволимо собі проти цього глибокого й шкідливого непорозуміння рішуче заперечити. То правда, що сл. п. Симонові Петлюрі належать слова: «Справа Української Держави — це справа цілої нації української, а не якоїсь кляси її чи партії. От через що порозуміння, погодженість всіх чинників громадських і співпраця їх є умовою, без додержання якої ми ніколи своєї мети державної не досягнемо».

Але цими словами дехто безбожно спекулює. Бо треба ж знати, що їх було сказано тоді, коли ОУН перебувала ще в ембріональному стані, а не тоді, коли її провідники стали на шлях потоптання ідеї і творіння Петлюри — Української Народної Республіки, що дається взнаки у всіх ділянках нашого національного життя по цей день.

Що ж, націоналістам лищається зійти з політичної сцени і бути бездіяльними й безкорисними? Ні, вони можуть бути корисні, але тільки після ґрунтовної своєї ідеологічно-політичної перебудови. Цього вимагає поведінка всіх відламків ОУН. Ми вже наводили характеристики ОУН, що їх дали цій організації колишні її члени. Варто в додаток до того подати ще деякі факти. Для прикладу, візьмемо хоча б статтю уже навіть не цілком ортодоксального націоналіста — М. Прокопа (газ. «Свобода» від 23. 6. 62 р.), у якій він виразно схиляється до думки про можливість поважних конфліктів між СРСР і комуністичним Китаєм з далеко йдучими наслідками. Такий помилковий хід думок обумовлюється тим, що автор розглядає суспільне життя крізь призму націоналістичної ідеології, яка не дає йому можливості бачити речі в правдивому світлі. Бо в боротьбі двох ідеологічних світів у вирішальні дні комуністичний Китай безперечно буде в одному таборі з СРСР.

А от як націоналіст з іншого відламку ОУН вирішує вже практичні національні справи. Згадуваний уже публіцист ОУН(с), З. Книш, опублікував книжку «Під знаком тривожного майбутнього» (Думки націоналіста), що її випустило видавництво «Самостійна Україна» (Чікаго, 1951 рік). В ній автор хвилюється за майбутнє України у зв'язку з численними національними меншинами, зокрема росіянами, що мали б, на його думку, творити п'яті колони. І, як правовірний націоналіст, пропонує такий рецепт для розв'язання цієї нелегкої проблеми. Він пише: «Розв'язка проблеми московської національної меншини (в самостійній українській державі — І. П.) мусить наступити дуже скоро й дуже радикально. ... Маємо

на увазі переселення московської людності туди, звідки вона в Україну прийшла» (річ іде про 8-10 міл. людей! — І. П.). «Виселення, — пише далі добродій Книш, — не відбуватиметься добровільно, тільки шляхом примусової акції в рамках державних законів (що іх д. Книш мав би, очевидно, укладати сам чи вкупі зі своїми однодумцями. — І. П.). Не можна руководитися сентиментами, ніякими гамульцями лібералізму й толеранції, як теж з другої сторони слід вилучити звідти моменти помсти й жорстокості». (Який «лібералізм»! — І. П.).

Чи не нагадує вам, читачу, таке писання діл великих європейських держав, що одна з них ще довгі десятиліття (якщо не століття) буде залишувати рани, заподіяні їй такою політикою її вождів, а друга (віримо) — є кандидатом на таке становище?

І таке пишеться буквально на другий день по закінченні Нюренберзького процесу, що, здається, мав би бути повчальним навіть для найменш здібного учня історії!

Ми може б, стримались від такої гострої реакції, якщо б той публіцист не належав до сьогодні урядової нашої партії. Партия мусить нести відповідальність за діла своїх членів, особливо з числа провідних. Але, якщо вона своєю мовчанкою схвалює таку злочинну з погляду гуманітарного і, зокрема, з погляду інтересів визвольної боротьби, писанину, тоді виникає питання: чи здібна така партія, будучи в нашему національно-визвольному центрі, на будь-яку позитивну діяльність?

Хтось готовий вказати нам, що, напр., в США кожний член партії — вільний у своїй поведінці. Однаке нас це не повинно задовольнити, бо таки є різниця між нацією американською, що має свою могутню державу, і нацією українською, що лише бореться за свою державність, а тому, очевидно, й до провідників цих націй мають бути не однакові вимоги з боку суспільства.

І не «чистоту політичних риз», як хтось скаже, маємо на увазі, але чистоту ідеї, за яку боремось, бо тільки чиста й глибока ідейність може бути притягальною для нашої чистої справи з боку своїх і чужих. Тому постанова останньої Сесії УНРади, що широко відчиняє двері УНРади для всіх без розбору, може викликати лише здивування.

Отже, поспішить інший читач, автор пропонує роз'єднання замість об'єднання. Ні, він лише пропонує раціональну розстановку визвольних сил для найефективнішої праці, а передовсім — належну структуру й укомплектування ДЦ УНР, як нашого Визвольного Центру. Державний Центр мусить складатись з організацій і людей сучасної тверезої політичної думки, людей політично далекозорих і передбачливих, що зуміли б належно вести наш визвольний корабель бурхливими хвилями життя.

Творці УНРади, як одного зі складових компонентів ДЦ УНР, мали на увазі поглиблення й поширення його діяльності. Оскільки ж, як показав досвід уже довголітнього ініціювання УНРади, складеної з неоднородних ідеологічно-політичних елементів, вона почала перетворюватись на своєрідний центр конфліктів, що паралізує всю

діяльність ДЦ, то натурально постає питання: або обмежити рямці УНРади організаціями демократичного табору, або повернутись до стану, що існував до дня реорганізації ДЦ. В останньому разі ми мали б президента, що йому належало б право формувати Виконавчий Орган. Може й не легкою справою було б визначення особи президента, що мало б відбуватись способом згворення між політичними, а може й громадськими організаціями, прихильниками демократичної державності, зате були б виключені безконечні й безплідні, щоб не сказати шкідливі, дискусії на широкому форумі УНРади. «Розкіш» парламентаризму можна відкласти «до Києва», а сьогодні треба подбати про ідейну монолітність Державного Центру УНР, що творила б тло для спокійної й продуктивної праці.

Щодо українських патріотичних організацій та осіб, що не готові або не здібні прийняти цієї політично доцільної засади, то, їм, у разі їх бажання й уміння, залишається широке поле діяльності в ділянках науковій і взагалі культурній, господарській, громадській, допомоговій, церковній тощо.

Відповідно до цього кожна з цих організацій, розсіяних по цілому світі, повина б усталити зміст і напрямок своєї діяльності. Громадський сектор,крім всеобщої опіки над нашими людьми, повинен ставити собі за завдання набувати в світі для України прихильників і союзників. Але при тому він не повинен, звичайно, забувати, що вся національна праця мусить бути координована єдиним центром, яким може бути лише ДЦ УНР. Це в значній мірі полегшило б працю самого ДЦ.

І тут, на жаль, мусимо ствердити, що так воно не робиться. Навіть така організація, як Комітет Українців Канади (КУК), що вже з дня реорганізації ДЦ УНР виразно позитивно поставився до його заходів, і той показав, що він плутається між державницькими і партійницькими тенденціями. Маємо на увазі постанову 7-го Конгресу з липня ц. р., що відбувався під знаком 20-тиліття УПА. Як відомо, УПА під назвою УНРРП започаткована за згодою президента УНРеспубліки ще восени 1941 р. 1942 р. відбулась інша подія, що її 20-тиліття КУК відзначав, а саме: постанова партійної («бандерівської») УПА, що почала свою акцію з боїв проти «уенерівської» та «мельниківської» УПА.

Такого роду сумні факти, мали б підказати Д. Центрові й відповідне ставлення до окремих організацій громадського сектора: залишити ті організації збоку, не ходити до них на поклони, як це робилось досі, що лише незаслужено підносить авторитет цих організацій. Відповідне звернення в цій справі не до провідників цих організацій, а безпосередньо до їх членства, могло б дати позитивні наслідки. Але такого голосу з боку ДЦ ми, здається, не чули. Якщо б такий захід не дав бажаних наслідків, то й тоді він мав би свою вартість, бо вніс би ясність в атмосферу, затемнену партійними й персональними амбіціями.

Взагалі, як бачимо, настав час, щоб УНРада переглянула методи своєї роботи. Тоді може б нас було менше, але ми принаймні знали б, куди ми йдемо. Тоді може б ми зробили менше, але

зробили б так, як треба робити, напр., візити голови УККАмерики на Формозу, ще до того ж від імені тоталітаристичного АБН.

Завдяки нашим талановитим мистцям світ знає нас, як співочо-танцючу «циганську» націю. Знає нас світ (завдяки нашим «приятелям»), також, як жидівських погромників, хоч при тому, звичайно, свідомо замовчуються про російсько-жандармських погромників, погромництво німецьке (адже ж персонально ні Гітлер, ані Айхман, мабуть, не знищили ні одного жида), що коштувало третину всього світового жидівства; не загадується також про погромництво більшовицьке, що, до речі, провадилось, з видатною участю представників жидівства, як упривілейованої в той час в СРСР нації, і що коштувало українському народові кількох мільйонів людей.

Отже давно, здається, настав час розкрити світові очі на правду про нас самих. Тій цілі мала б служити в першу чергу наша наука, що об'єктивно обґрунтовувала б ті чи інші історичні факти, а тим самим і право та здібність нашого народу на самостійне державне життя. І тут, на жаль, доводиться констатувати значний відрив наших наукових установ від актуальних наших потреб.

Ми не маємо наміру диктувати вченим своєї тематики. Але ми не можемо не нагадати їм, що вони — політичні емігранти. А ця почесна назва зобов'язує. Так змушують нас говорити заяви деяких науковців, що, напр., історія нашої визвольної боротьби ХХ-го століття, як також геноцид більшовизму над нашим народом (трагічний 1933 рік), — не можуть бути включені в тематику наукових установ, бо, мовляв, ці події — надто близькі до наших днів і тому не можуть бути науково (себто об'єктивно) тепер насвітлені. І тут доводиться, вульгарно кажучи, учити вчених. Бо, якщо ті науковці цілком виправдано дбають про високий рівень своєї праці, то нехай вони скажуть: чи сьогодні ми маємо, напр., об'єктивно написану, з якою погодилися б усі науковці, історію таких наших визначних історичних етапів, як от гетьманщина минулих століть чи мазепинська доба? А хіба згадувані тут світової слави філософи — Тойнбі та Орtega, що дозволяють собі писати не лише про наші дні, але навіть заглядати в майбутнє, — мають бути виключені з числа науковців?

І невже це зниило б рівень нашої науки, якщо б наші вчені заходились закладати наукові підвалини під конструкцію майбутньої впорядкованої Східної Європи?

Може саме на ґрунті відриву наших наукових установ від реальних потреб нашого життя і постав в Америці Науково-Публіцистичний Інститут, що ставить собі за завдання нести в світ правду про Україну. Завдання це — надто актуальне з огляду на цілі буруни свідомого й несвідомого фальшу, що несеться з усіх боків про нас. І тому ми щиро вітаємо цей почин. Нашим побажанням було б лише, щоб серед нормальних чи навіть позитивних явищ нашої недавньої історії не опинилася скоропадщина 1918 р. та оунівщина, як це доводиться читати дотепер, бо тоді правда про Україну могла б мати інвалідний вигляд.

Розвиток світових подій, здається, незаперечно говорить, що нам судилось ще довго пере-

бувати на становищі емігрантів. Тому питання наших політичних наступників набирає першорядного значення. Що ж діється в цій ділянці? Констатуючи природний відхід частини нашої молоді від національного життя, ми просто непростимо мало приділяємо уваги вихованню ѹ тієї частини, що завдяки своєму національному інстинктові чи впливу батьків та школи ѹ церкви, ще поки що залишається в національному середовищі і часто показує добре взірці національної свідомості ѹ відданості національній справі.

Але поза цими, на жаль, мало чисельними, прикладами, маємо якщо не незоране поле, то часто навіть гірше поле, попсоване невмілими орачами. Як відомо, наші люди, в тому числі ѹ молодь, в масі своїй купчаться переважно біля церков, бо за малимі винятками лише там можуть знайти приміщення для громадської праці. Що ж з того виникає? Організації української молоді походженням із західніх областей, як от СУМ, МУН і Пласт мають над собою опіку духовенства (здебільшого католицького), хоч молодь тих організацій, не виключаючи навіть Пласти, що мав би бути позапартійною організацією, — виховується не в державницькому, як би то було потрібно, а в партійному дусі. Доказів того — хоч одбавляй! Тим часом Українська Православна Церква українською молодечою організацією (ОДУМ), що складається майже виключно з православної молоді і що декларує себе прихильницею нашого законного центру (ДЦ УНР), не лише не опікується, але ѹ часто-густо вставляє палки в колеса, мовляв, ОДУМ — то партійна прибудівка. Доказів цього теж хоч одбавляй...

Отже, з сумом доводиться констатувати, що православна церква на еміграції не плекає ѹ не використовує традицій православної церкви з нашої історичної минувшини, коли церковні Братства, а з ними ѹ духовенство, служили одноразово і Богові, і народові. Можна не мати сумніву, що такий стан сприяє байдужості не лише до національних справ, але ѹ до самої церкви.

Висновки з цього нехай зроблять самі читачі, яким дорога справа нашої вільної національної держави, як також і належне виховання нашої молоді.

ДО ВСІХ ЧИТАЧІВ:

Просимо вчасно відновити передплату — нагадування забирають тільки час.

Як не хочете більше читати "Нових Днів", то повідомте вчасно — спинимо висилання.

JOSEPH J. RAJCA FURS

921 College St. — Tel.: LE 4-5545

(at Dovercourt)

КУШНИРСЬКА РОБІТНЯ
Хутра на замовлення з різного роду шкірок

△ ПЕРЕРІБКИ,

△ НАПРАВИ,

△ ПОВНА ГАРАНТІЯ.

Зустріч культури з примітивізмом

Концерти ансамблю українського танку під керівництвом Павла Вірського зворушили і схвилювали еміграцію. Обговорення виступів ансамблю продовжується й тепер. Можна ствердити, що тепер обговорення відбувається, сказати б так, на вищому поземі. Слово, врешті, взяли люди, які вміють дивитись глибше і ширше. Недавно була стаття Ю. Лавріненка в «Свободі», стаття Й. Гірняка в «Листах до приятелів», і дві статті в «Українських Вістях» (Новий Ульм, Німеччина). Одну з цих останніх — «Зустріч культури з примітивізмом», — ми передруковуємо нижче, сподіваючись, що вона буде цікавою нашим читачам.

Стаття вміщена без підпису, що означало б, що її написав редактор цієї газети Іван Багряний. Ред.

Візьмемо такий приклад: порядком здійснення культурних зв'язків з Заходом та обміну культурними цінностями народів, до Європи й США, як відомо, приїздили з Москви театральні й танцювальні ансамблі, в тому числі група «Большого» театру, ансамбль Моісеєва тощо. І як відомо, вони мали за завдання демонструвати рівень російської культури, і також, як відомо, при цьомуsovets'kij уряд мав у пляні пекти також і свою печеньо, мовляв, от як заsovets'koї влади цвіте російська культура. І нарешті, як відомо, ті ансамблі мали великий успіх і тим робили величезну прислугу російському імені в світі зовсім без огляду на те, щоsovets'ka влада хотіла б той успіх інкасувати на своє кonto, ні, успіх ішов на конто російського народу і його культури.

І от тепер уявімо собі на хвилину, що концертні залі тих московських ансамблів у вільному світі були б пікетовані російськими емігрантами, а учасників ансамблів російські емігранти ображали б епітетами хрущовських лакеїв, комуністичних попіхачів, і т. д., і т. п., — як таких пікетників, таких героїв, назвав би кожний культурний спостерігач, не кажучи вже — кожен нормальний російський емігрант? Дегенератами. Тільки так. Дегенератами, що в своїй духовій дегенерації дійшли вершка розкладу й розумового затъмання. Алеж взагалі такого не могло статися і не сталося з російською еміграцією, і це робить їй честь, її розумові.

Скажуть, — «так то ж російська еміграція, представниця народу панівного, в ССР і російська культура панівна! А от ми, бідні, поневолені, з нас знущаються...»

Ніхто так над дурнем не знущається, як він сам над собою.

Ментальність духового плебея, що здумав бавитися у політику і вважає своє духове убоозство і ганебну ментальність меншевартости за «місію України» у вільному світі, — це страшна річ і це її маємо завдячувати тим дивовижним конфузом, що мав місце в зв'язку з гастролями українського державного ансамблю танків у США й Канаді. Як знаємо, цей близькучий український ансамбль,

що зискав стільки похвал і захоплення в чужинецькій пресі, який робить таку величезну прислугу українському імені у вільному світі (де про Україну так мало знають, бо тяжко з України сюди мистецьким силам добуватися!), — так ось цьому ансамблеві деякі здичавілі осібняки, що іменують себе українськими емігрантами, так би мовити, вимазали ворота дъогтем. Публічно. Влаштовували пікетування побіля заль, де відбувалися концерти, носили дивацькі агітаційні плякати, ображали учасників ансамблю назвами «хрущовських холуй» тощо. Словом, пописувалися як не зннати які національні герої й борці за волю України, рятуючи її від... виступів українського ансамблю танцю.

Якої несамовитої дичавини ще треба, щоб так чинити?! Ale це було.

А коли взяти під увагу, що концерти цього близького українського ансамблю були ще фактично ігноровані нашими недругами, росіянами і жидами, які не дуже то прихильні до української культури й українського мистецтва (хоч ніяких пікетів вони проти ансамблю не робили, спасибі їм!), то пописи отих «героїв» з-поміж української еміграції не можна інакше назвати як злочином.

Коли б не було відомо, що це робили рідні примітиви, які через свій примітивізм ніяк не можуть знайти точки прикладання сил, достойної справжніх політичних емігрантів і борців за волю свого народу, коли б це було не відомо, то можна б подумати, що це робить пряма ворожа агентура (біла чи червона) з метою:

а) вставляти палки в колеса діячам українського мистецтва й культури на міжнародному форумі;

б) скомпромітувати українську політичну еміграцію перед народом на батьківщині, виставити її як розплідник якихось, мовляв, гомеричних дурнів і духових виродків, які в своєму злобному заспліенні, мовляв, гарчать на все що з-пода того боку залізної заслони появиться на заході.

Ворогові бо зовсім не вигідно, щоб існував духовий і моральний контакт між батьківщиною і еміграцією, щоб еміграція в очах тамтешньої української еліти, а відтак і в очах народу, була високовартісною, вирозумілою, висококультурною, вартою пошани й симпатії.

Тож на чий млин ллють воду тії бідолашні дъогтемазі? Хоч їх і одиниці, але ж ложка дъогто псує діжку меду, річ відома! І чи не треба тримати їх за полі кожному свідомому українцеві та втвркмачувати в ті примітивні голови, що ніяким свистом свободи Україні не можна здобути, не можна здобути й доброго імені її у світі. Навпаки, свистунський цей героїзм завдає непоправної шкоди якраз українському імені. Честь же і добра слава здобувається і справу визволення наперед рухається кропіткою творчою працею, яка зискує симпатії світу й до еміграції, й до української нації в цілому, — це праця на полі справжньої політики (не злобного свисту по вулицях, а політики в повному розумінні цього слова), на полі науково-

вому, на полі літературному й на ниві мистецтва. Як бачимо, точок прикладення сил для добра нації дуже багато, аби тільки ті сили й здібності були. Навіть найменший осяг українського науковця чи мистця у вільному світі, кожна книжка, написана українцем і видана чужинцями, яка зискує симпатії чужинецького читача, кожен мистецький (мистецький!) виступ українських об'єднаних чи галановитих одиниць, — ось це нині рухає українську справу наперед, здобуваючи Україні симпатії світу та прихильників визвольної боротьби нашого народу. Свист же примітивів, це страшне гальмо, він кидає чорну, брудну тінь на все.

Чи рухає українську справу наперед український мистець, який приїздить з України (під-советської, звичайно ж, бо іншої сьогодні немає!), якщо він демонструє перед світом українську культуру й чарує людей вільного світу українською піснею, українським танком, українським мистецтвом? Очевидно, що так! А особливо такі національні мистецькі ансамблі, як от цей. Так! Незалежно від того, які пляни має на меті советський режим, вимушений посылати у вільний світ і українські мистецькі з'єднання для демонстрації української культури.

Мусимо пам'ятати, що Хрушова приневолили демонструвати українську культуру перед вільним світом не свистуни, а виступи таких мужів, як Діffenбейкер на сесії Об'єднаних Націй тощо, а також і позитивна діяльність цілої нашої еміграції. А особливо примусили його до цього ті процеси, які відбуваються в Україні під впливом процесів у вільному світі в наш час, в час запеклої боротьби за ліквідацію колоніалізму в усіх його формах. Процеси національного усвідомлення і наростиання в Україні внутрішнього спротиву колоніальній системі змушують Хрушова попускати віжки бодай у царині культури, а в кожному разі рахуватися з українським народом.

Будьмо скромні й скажемо, що наша заслуга в тому дуже мала. А все ж вона є. Безсумнівно. А якщо вона є, то цього досягнуто не свистом і галайканням, а позитивною кропіткою працею всіх позитивно творчих елементів української еміграції у вільному світі. І цього досягнуто безсумнівним існуванням певного духовного контакту поміж еміграцією й батьківчиною, контакту ліпших духових первнів, що з них родяться позитивні вартості. І цей контакт при всіх нагодах треба затіснювати.

Але цьому не сприяє орудування мазницею і квачем для обмазування і компромітації українських мистців з-поза залізної заслони тільки за те, що вони мають нещастя жити під советською окупацією. Не треба було жити у вільному світі аж 17 років, щоб на вісімнадцятому обставляти безглуздими пікетами українських акторів і тим демонструвати свій «антикомунізм», а насправді свою глупоту. Бо в дійсності вийшло що? Виступи українського ансамблю танків — це була демонстрація високої української культури; а виступи «протестантів» проти нього — це була демонстрація жахливої глупоти й примітивізму... Щоб не сказати більше.

Добра слава каменем лежить, а погана — зайцем біжить. Через те можна не сумніватися, що

пописи емігрантських примітивів з іхніми придуркуватими «пікетами» та образливим галайканням вже відомі українським мистям у Києві. Однаке, ми думаємо, що там ще більшою мірою відоме найкраще ставлення абсолютної більшості еміграції, а то саме яких 99% її, до своїх братів з-поза залізної заслони, іхнє зворушення від зустрічів і іхнє захоплення демонстрацією українського мистецтва на сценах вільного світу.

І ми думаємо, що духовий контакт з батьківчиною мусить все міцніти. Нарід на батьківщині мусить знати, що еміграція складається зовсім не з спримітивізованих отаких собі злобних всеоб'єльовувачів, то є осуга, а українська політична еміграція складається з людей тверезих, вірних синів свого народу, що ніколи злоби до ворога не перенесуть на своїх братів і сестер. Їй, еміграції, прекрасно відомо, яку печенью хотів би пекти Хрушев, посилаючи українські мистецькі ансамблі на захід, у вільний світ, советському урядові залежить на виправданні себе.

Але еміграції так само добре відомо, що кожна палка має два кінці та що кожен мистець і кожен ансамбль українських мистців, це тільки офіційно є висланці режиму, а в глибокій суті це є висланці українського народу, що мали б говорити за нього мовою мистецтва перед усім світом. І світ цю мову розуміє й тому не випадково в чужинецькій пресі з'являються такі прегарні рецензії й відгуки, як от на виступи ансамблю танків у часописах «Нью-Йорк Таймс», «Сатурдэй Ревю» тощо, де договорюється чорним по білому також те, чого не говорили й не могли говорити самі мистці, відсепаровані від політики, — а саме — про долю українського народу.

Еміграції добре відомо, що це приїздять не московські політики, а українські мистці, що за Хрушова жадної відповідальності не несуть, на томіст свою працею, кропіткою й такою, що потребує хисту від Бога, своїм мистецтвом роблять честь насамперед своїй нації, її доброму імені, і то так, що й цілі б сонмища отаких емігрантських «гореполітиків» не спромоглися б цього зробити і в сотій долі за все своє життя, — і тому невипадково, що, попри всі старання свистунів, 99% українських емігрантів з числа тих, що мали змогу відвідати концерти ансамблю танцю, засвідчили своє найкраще, братерське, часом зворушливе до сліз ставлення до своїх братів і сестер з України. Вони їх вітали, аплодували їм до нестягами, не як «висланцям окупанта», а як висланцям українського народу; сповнені гордощів за прекрасне зразкове українське мистецтво.

Ось цей факт мусить бути широковідомим в Україні й лежати в основі духових взаємин еміграції з Батьківчиною.

(«Українські Вісти», 8. 7. 62.)

ОПРАВЛЕНІ РІЧНИКИ ЖУРНАЛІВ “НОВІ ДНІ”

Кожен річник окремо, гарна полотняна оправа із золотим тисненням, разом 432 сторінки друку.
Ціна за річник 5.00

Замовляти в “Нових Днях”

НОВИЙ ЗДОБУТОК УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ В КАНАДІ

(Продовження зі стор. 1-ої)

Пам'ятник у Бавид Брук. Юрій Кодак широко у своїй праці використовує мотиви українського бароко. Тепер він працює в архітектурно-будівельному департменті в Оттаві, але поза свою державною службою охоче виконує проекти будов церков та іконостасів у них.

На прожанні Гамільтонської громади, у якій він, до речі, був кілька років головою, виконав і проект іконостасу до церкви, яку він і прослітував, і будував. Іконостас цей, який наші читачі бачать на обкладинці цього числа нашого журналу, належить до найкращих іконостасів на американському континенті. Виконаний він у стилі українського бароко і являє собою справжній твір українського мистецтва. Це не тільки матеріальна річ — це вияв української духовості. Юрія Кодака можна привітати зі справжнім мистецьким осягом!

Мистецькі різьби та позолоти виконав Іван Вронський, родом із Зеленого Клину, що побудував і оздобив цілий ряд іконостасів на Далекому Сході та в Сибіру, а також іконостас за власним проектом у Нью-Торонті. Його праця також виглядає як зразок мистецької досконалості.

Розмальовував іконостас Ігор Сухачов — досвідчений іконописець. Всі ікони чудово виконані у візантійському стилі.

Всі ці три майстри створили іконостас, який може бути зразком для всіх інших церков.

22 липня ц. р. відбулося посвячення іконостасу. Посвячувати мав митрополит Іларіон разом з архиєпископом Михаїлом. Та в день відлету з Вінніпегу митрополит захворів, тому посвячення зробив архиєпископ Михаїл в сослуженні настоятеля храму св. Володимира в Гамільтоні о. прот. Василя Федака та цілого ряду священиків з околишніх міст, в тім числі й з Торонта. Це було велике свято для всієї околії. До Гамільтону приїхали люди з Торонта, Ніагара Фалс, Лондону, Брентфорду, Грімсбі тощо. По закінченні церковних відправ відбувся громадський обід. Людей було багато — зали на 500 місць не вмістила чимало гостей. На обіді були визначні громадсько-політичні діячі міста: посли до Федерального парламенту Канади, журналісти тощо, а також голова міста п. Лойд Джексон з дружиною. Господарем обіду був п. І. Олеськів.

Наставителем храму є вже довший час о. прот. Василь Федак, який є не тільки духовним провідником, а й визначним культурно-громадським діячем, якого в Гамільтоні і люблять і шанують, бо він уміє бачити кожну деталь, кожну людину, уміє помогти і в праці школи, і в праці управи громади, і взагалі вміє керувати всім тим складним комплексом, яким є велика й багата Гамільтонська православна громада.

Очолює управу громади тепер Леонід Кириченко — молода ще людина, яка вміє дати пад усьому складному матеріальному й людському багатству громади. Поруч з ним активно працюють інші члени управи: Ісидор Олеськів (1-ий заступник голови), Василь Ткач (2-ий заступник), Вол. Верхняк (секретар) та члени: Ілля Саврук, Валентин Сомчинський, Вол. Колькін, Ф. Ігнатюк.

Для будови іконостасу було створено спеціальний комітет: Іван Завгородній (голова), Гр. Будник (заст. голови), І. Гордієнко (секретар), М. Лещук (скарбник) та П. Маєвський, А. Дибко, М. Лазарович. Душою цього комітету був, поруч голови, о. прот. В. Федак. Перед початком будови комітет оглянув цілий рад іконостасів

НОВІ ДНІ, ЛІПЕНЬ/СЕРПЕНЬ, 1962

по церквах Канади і навіть США, вислав листи до кількох фахівців, які надіслали свої проекти і вибрали з них проект Юрія Кодака.

По обіді відбувся концерт, у якому взяли участь: церковний хор під керуванням Макара Сушка, солісти — Раїса Садова (сопрано) та Леонід Скірко (бас), а також молодь — скрипковий квартет сестер Марусі, Наді, Лесі та Соні Климашко, піаністки Юлії Купровської, скрипала О. Маєвського та декламаторів Галини Ігнатюк і Олеся Лаврика.

Було виконано цілий ряд духовних і світських пісень, зокрема "З нами Бог" Д. Бортнянського, "Велична душа моя Господа" архиєпископа Михаїла, "Дума про Почаївську Божу матір" М. Леонтовича, "О, радісна пора" Георгія Майбороди (бас Л. Скірко), "Журавлі" Платона Майбороди, "Червона калиночка" (обр. Нестора Городовенка) та інші.

Концерт відбувся при переповненій залі. Слово на концерті сказав ерхиєпископ Михаїл.

Щоб повністю уявити собі цю громаду, треба згадати школи. Це те, що викликає нашу найбільшу симпатію до Гамільтонської православної громади: у народній школі і на курсах українознавства навчається коло 150 дітей. Ця школа є одною з кращих наших шкіл на сході Канади. Хто зна, може вона прислужиться до підняття культурного рівня українців Гамільтону в майбутньому, бо сьогодні Гамільтон не може похвалитись культурою: кілька років тому в цьому місті відкрито книгарню. Продаж книжок у ній винятково малий. Кількість часописів, які одержують українці Гамільтону, винятково мала. А щодо "Нових Днів", то краще промовчати: мабуть нема в Гамільтоні (за винятком двох-трьох десятків) людей, які могли б прочитати журнал. Тому школи тут мають виняткове значення. Взагалі в Гамільтоні така ситуація, що тільки церква може зрушити людей, тому здобутий церкви мають тут виняткове значення.

ЧИСТИМО ФОРНЕСИ

усім нашим відборцям опалової оліви.

Тому користайте з цієї нагоди і замовляйте не-
гайно в нашій фірмі опалову оливу.

Будете мати повне вдоволення та

ПЕРШОРЯДНУ ОБСЛУГУ

DNIPRO Fuel Oil Ltd.

196 Bathurst St.

Телефонуйте:

Удень і вночі: ЕМ 6-6539, ЕМ 6-6530

Висліди виборів у Канаді

Як відомо нашим читачам, 18 червня ц. р. в Канаді відбулися вибори до федерального парламенту. Це були дуже важливі вибори для всіх канадців взагалі, а для українців зокрема. Відомо, що з того часу, як консервативна партія перебрала владу (від 1957 р.) українці в Канаді осягли чималих успіхів: прем'єр Джон Діфенбейкер призначив українця на посаду міністра праці (Михайла Старра), призначив другого сенатора (п. Гнатишина), українські посли в парламенті були досить активні, їх призначалося як дорадників у різні канадські делегації.

Усіх кандидатів було виставлено 1018, а послів мало бути обрано 265. З числа кандидатів українців було: від Прогресивно-Консервативної партії — 6 (Стенлі Корчинського ми не рапчуємо, бо в нього була мати українка, а батько поляк, тому він сам себе українцем не вважає), з Ліберальної партії — 7 (Нормана А. Гафіка не рапчуємо, бо в нього ніби мати була українка, але він до виборів себе українцем не вважав. Поскільки ліберали мали у виборчій окрузі Онтаріо такого міцного конкурента, як міністер праці Михайло Старр, то їм треба було виставити свого кандидата, який був би "хоч частково українцем"), з Нової Демократичної Партії — 4, партія Соціального Кредиту — 1, незалежні — 1.

ЧИСЛО ВИБРАНИХ ПОСЛІВ ВІД КОЖНОЇ ПАРТІЇ:

(У дужках подаємо число послів у виборах в 1958 р.)
 Прогресивно-Консервативна партія — — — 116 (208)
 Ліберальна — — — — — 100 (49)
 Партія Соціального кредиту — — — 30 (—)
 Нова Демократична Партія — — — 19 (8)

Прогресивно-Консервативна партія втратила велику кількість мандатів, але все ж таки вийшла переможницею у цих складних і завзятих виборах. Основною причиною втрат консерватів треба вважати не дуже певний економічний стан Канади й чимале безробіття. За такого стану виборці, цілком природно, шукають зміни. Другою причиною меншого успіху консерватів є квола, порівняно з лібералами, передвиборча пропаганда. У консерватів відчувалася млявість. Наприклад, коли уряд перед самими виборами знизив вартість канадського долара, щоб уможливити канадські експорти і тим збільшити продукцію країни, що зменшило б безробіття, то ліберали використали цей факт для передвиборчої пропаганди. Консервати ж не зуміли як слід відбити навіть цього закиду. Зробити ж це було легко, бо самі ліберали ще в кінці минулого року запевняли, що оздоровити економіку Канади без девальвації долара неможливо. Про це виразно писав ліберальний економіст В. Гордон у своїй книзі "Стурбовані Канада" (див. "Нові Дні", січень, 1962). Вийшло так, що ліберали за свій власний рецепт просто шалено били консерватів, а консервати ще самі й спину їм підставляли...

Третією причиною зменшення кількості мандатів у консерватів була активізація двох інших партій: — НДПартії та Соціального Кредиту, які разом здобули на 41 мандат більше, ніж у виборах 1958 р. Що ж, нічого не вдієш: треба миритись з фактом, що в Канаді не дві партії, а чотири. І, на нашу думку, це добре. І треба також сподіватись, що в майбутньому ці дві партії можуть ще збільшити свої мандати. Правда, коли успіхи

НДПартії можна розцінювати, як її власні здобутки, то цілком несподіваний успіх партії Соціального Кредиту цілком залежав від тактики в боротьбі англосакської та французької груп. Що це так, свідчить факт, що в двох провінціях, у яких соціалкредитовці коло влади (Альберта та Британська Колюмбія) вони спромоглися вибрати лише 4 послів, а у французькій провінції Квебек — 26. Цим французи виявили не так свою симпатію до соціалкредитовців, як свою антилатію до двох великих партій, — консерватів і лібералів, — і дали їм знати, що ви, мовляв, від нас залежите і ми вам кожної хвилини можемо підкласти "свиню"... Але завтра цю "свиню", як це їм буде вигідно, вони можуть підкласти комусь іншому.

Неприємність також сталася й НДПартії: у Ріджайні провалився їх лідер Томас Даглес. Є можливість, що хтось з послів цієї партії відмовиться від свого мандату і в тій окрузі виставить свою кандидатуру Томас Даглес. Якщо ні, то доведеться йому 5 років бути лідером партії, але лідером парламентарної групи цієї партії буде хтось інший.

Консервати дуже втратили у своїй твердині — Онтаріо, зокрема в Торонто, але здобули близькі успіхи у степових, хліборобських провінціях — Манітобі, Саскачевані, Альберті. Як відомо, в цих трьох провінціях за переписом 1951 р. (даних перепису 1961 р. ще не проголошено) було понад 264 тисячі українців (з усіх 400 тисяч). Зважаючи на малу кількість населення в цих провінціях, вони становили там значно більший відсоток, ніж у будь-якій іншій провінції. Та треба відзначити, що фермери взагалі відчули дбайливу опіку консервативного уряду і тому мають до нього довір'я. Наприклад, у "пшеничному королівстві Канади" — Саскачевані консервати здобули 16 місць, ліберали — 1, дві інші партії — жодного; в Альберті: консервати — 15 місць, Соціальний Кредит — 2, ліберали й НДП — жодного; Манітоба: консервати — 11, НДПартія — 2, ліберали — 1, Соц. Кредит — жодного. Зате в промисловій провінції Онтаріо ліберали мають перевагу над консерватами.

Що ж буде? Дехто з українців розцінює наслідки виборів як катастрофальну поразку консерватів, а разом і як кінець українському політичному поступові в Канаді, бо не секрет, що консервати, а особливо їх лідер, ставились до українців з повагою, довірою й пошаною до їх праці і здібностей.

Ми не бачимо тут "консервативної катастрофи", бо консервати таки перемогли і таки Джон Діфенбейкер формуватиме новий уряд. Правда, їх уряд може бути повалений і будуть нові вибори, бо вони більшості не мають. Але постає питання: чи всі партії, які сьогодні творять парламент, захочуть негайних виборів? У цьому ми дуже сумніваємося. Якщо хоч одна партія, навіть з найменшою кількістю мандатів, підтримує уряд, то він утримається і виборів не буде.

Переважна більшість наших читачів, які вже натрапились пануванням одної партії, з такого стану можуть бути мавіть здоволені, бо уряд, який не має більшості в парламенті, мусить видавати такі добри закони і так розумно господарювати, щоб ніяка партія не квапилася його валити, бо цим сама підірвала б довіру своїх

виборців і в нових виборах зазнала б поразки. В цьому — основна благодать демократії. Будемо сподіватись, що наш прем'єр саме цим шляхом і піде. У цьому ми всі бажаємо йому і його урядові найбільших успіхів і обіцяємо свою підтримку. Коаліційний же уряд сьогодні в Канаді, мабуть, неможливий.

Зараз по виборах лідер лібералів Л. Пірсон домагався негайної сесії парламенту. Але голова уряду на цю вимогу не погодився і призначив сесію на вересень місяць. Одночасно зарядив цілий ряд заходів (мито на імпорти, велику позику в Міжнародному банку, зменшення державних видатків уряду на 250 мільйонів дол. і т. д.) для поліпшення економічно-фінансового стану країни і стабілізації канадського долара, порівняно до американського — 92.5 цента (досі наш долар був дорожчий від американського). Все це має збільшити канадську продукцію, збільшити експорт і зменшити імпорти, а тому зменшить безробіття і взагалі поліпшить економічний стан Канади. Побачимо, але покищо можемо сказати, що плян уряду правильний.

Якщо б прийшли нові вибори і до влади прийшли ліберали, то українцям теж велика небезпека не загрожує: ліберали, зокрема іх лідер, теж знають українців і навряд, щоб вони ними нехтували.

З українців вибрано тільки 4 послі і всі вони консервати: міністра праці в сучасному уряді М. Старра, Миколу Мандзюка, д-ра Йосипа Слогана, Василя Скорейка. У попередньому парламенті ми мали 5 послів (тепер провалилися д-р І. Кучерепа в Торонто), а дехто рахував ще й С. Корчинського, то ніби було б 6 послів. Всі українці вишили великою більшістю голосів, особливо Михайло Старр та Микола Мандзюк.

Висліди виборів мусіли б отягнити декого з наших "геніяльних політніків" і повинні б дати їм зрозуміти, що в демократичних умовах скеровувати ВСЮ нашу етнічну групу в якусь ОДНУ канадську партію може тільки політичний неук, примітив, останній дурень, або політичний спекулянт, який має намір на тому щось заробити. Ми ж повторимо те, що вже не раз казали: українці мусять брати найактивнішу участь в політичному житті Канади, вони мусять бути в усіх політичних партіях нашої країни.

Новиною в цих виборах було те, що надано право голосу всім індійцям. Досі мали право голосу лише ті індійці, які, живучи на своїх резерватах, погодилися платити податки, як і всі громадяни Канади, та ветерани канадської армії. Індійці мають право активного й пасивного голосу, себто можуть обирати й бути обраними. Ці права надав ім парламент у 1960 р. Ескімоси в Канаді мають активне право голосу від 1953 р. Усіх індійців у Канаді є 180 тисяч, ескімосів — 42 тисячі.

Варто відзначити, що вся українська преса присвятила виборам найбільшу увагу, розглядала їх не тільки з точки зору української групи, а з всеканадського погляду. І це дуже гарно свідчить про нашу пресу в Канаді.

П. ВОЛ.

ЗАХОДИ УРЯДУ ОНТАРІО

Онтарійський міністер економіки та розвитку Роберт В. Мекалей звертається до преси допомогти урядові виснити населенню Онтаріо економічні заходи уряду. В липні в Торонто відбулись спеціальні наради, на яких з'ясовано, що коли мешканці провінції зменшать закупи імпортованих товарів на 100 дол. річно, то це дасть змогу створити в Онтаріо додатково 60.000 місць праці.

Недавно про це говорив також голова уряду Джон

НОВІ ДІЛ. ЛІПЕНЬ/СЕРПЕНЬ. 1962

Робартс: "Якщо ми зменшимо наші імпорти по 100 дол. на особу, то будемо виробляти товарів більше на 600.000 річно, що дасть працю додатково для 60.000 осіб".

Відомо, що канадці живуть дуже негосподарно, по відношенню до своєї країни: середньо канадець витрачає на закупи імпортованих товарів на суму 236 дол. річно, в той час, як британці та німці витрачають на це саме по 50 дол., а американці тільки 32 дол. на особу річно.

Ці заходи робляться у зв'язку з загальним канадським оздоровленням економічного життя Канади.

ТІЛЬКИ ШОЛОХОВСЬКА ЗЕМЛЯ

У травні цього року в Ростові над Доном відбулася віїздна сесія секретаріату Спілки письменників РРФСР. У московській "Літературній газеті" з 15 травня, ч. 57, надруковано докладний звіт про перебіг цієї сесії, з іменами учасників та з переказом змісту їхніх виступів. Звіт цей подано під заголовком "На шолоховській землі". З огляду на те, що М. Шолохов живе на Дінщині. І хоч Шолохова на цій конференції не було, але, як сказав один з промовців, "він невидно був присутній і головував на ній". Таке окреслення терitorіального засику конференції було б слухне, якби вона охоплювала тільки Дінщину. На жаль, в дійсності це було не так: учасники конференції мали на увазі не тільки Дінщину, а й Кубань, Ставропільщину та автономні республіки Північного Кавказу, а про журнал "Дон", що виходить у Ростові, говорено як про орган, що об'єднує навколо себе письменників усіх цих територій. Отже, мимоволі виникає питання: чому це землі дінських козаків такий привілей? чому інші населені пункти Північного Кавказу, а зокрема нащадки славних запорожців — кубанці, так упослідженні, підпорядковані Донові?

Відповідь на ці питання знаходимо в самому звіті, що називає всі ці землі "півднем Росії". Південь Росії! — вигук є патетично долисувач. — Розкішний край, рівний територію декільком державам Західної Європи!" І Донові надано отої привілей панування над усіма іншими народами з тієї причини, що його потрактовано як частину "Росії". Ясно, що в такій ситуації і дінські письменники, і письменники всіх згаданих областей чи земель фігурували на цій конференції як російські письменники. Поза дінськими, це був ще вірменин Ашот Гарнакер'ян, якийсь "націонал" Ішаков, а також "кубанський літературний ескадрон" (як висловився один з учасників конференції) — А. Кирий, Юрій Продан, П. Радченко, Іван Варавва, можливо, й П. Лебеденко та Оленич-Гнененко (про цих двох не сказано, звідки вони походять). Як видно із звіту, всі ці українці пишуть по-російському, бож вони можуть або тільки так писати, або не писати зовсім, третя можливість — писання рідною українською мовою — для них виключена, оскільки українська мова її культура на Північному Кавказі абсолютно заборонені, хоч мені відомо, що один із згаданих письменників — А. Кирий, свого часу пробував писати по-українському (інші імена мені не були досі відомі). У зв'язку з цим мені стає на пам'яті один факт: коли мій аспірант кубанський козак І. Писанка написав був п'есу українською мовою, а я покіс й до п'ятігрійского видавництва, керівник цього видавництва так злякався самої моєї пропозиції, що не зміг по-людському відповісти, тільки пробелькотав перелікано: "Партія знає, що слід друкувати, а чого — ні". Правда, це було ще за ганебної пам'яті сталінської диктатури (у 30-х роках), а тепер же в новій програмі КПРС написано, що влада

в СРСР не допускає "ніяких привілеїв, обмежень або примусу щодо вживання тих чи тих мов"! Чому ж тоді північноказахські українці не мають і тепер зможи писати рідною мовою?

Це трагедія тих наших людей, засуджених від Москви на перебування в стані, мовляв Потебня, "гидоти за пустіння", коли вони змушенні писати чужою мовою. І не випадково прислані з Москви керівники конференції відзначали в творах цих письменників "дистильовану, закам'янілу, заштамповану мову, за якою не можна авторів відрізити одного від одного". Така мова звичайно й була в письменників тоді, як вони пишуть не живою, рідною мовою, а чужою, вивченою з книжок. Тим то й вийшов фальшиво "сантиментальний" роман кубанця А. Кирика "Взлёт" ("Узліт") та недосконалими віршами П. Радченка, як це відзначено на конференції.

Справді таки: горе поневоленим! А надто як над ними панує імперіалістична Москва. В. ЧАПЛЕНКО

ЗУСТРІЧ УНДС КАНАДИ І США

23 червня 6. р. відбулася у Торонті в замії української православної громади Ювілейна Зустріч УНДС (Українського Національно-Демократичного Союзу в Канаді і Українського Національно-Демократичного Союзу в США), присвячена 10-тиліттю УНДС у Канаді.

Програма Зустрічі складалася з двох сесій, на яких перед полуночю обговорено організаційні справи обох організацій, а на пополудневій сесії відчитано три доповіді на загальні теми, а саме: 1) "До Десятиліття УНДС в Канаді", — доповідач Е. Пастернак, у якій порушено ряд ідеологічних питань УНДС, 2) "Симон Петлюра в насвітленні чужинецьких авторів" — доповідач Е. Приходько з Нью-Йорку, у якій автор подав ряд цікавих і невідомих фактів у дискусії довкола особи с. п. Симона Петлюри і 3) "Сучасний Стан Української Нації під московською окупацією" — доповідач доцент Василь Янішевський. Ця доповідь опрацьована на підставі найновіших матеріалів, особливу увагу доповідач звернув на ролях української молоді в спротиві проти російського імперіалізму. Несумнівно, що доповідь В. Янішевського варта уваги ширших кіл українського громадянства.

Увечері відбулася спільна вечера учасників Зустрічі й гостей.

ЩОБ ДРУГОГО ПОВЧАТИ — ТРЕБА САМОМУ ЗНАТИ!

Загально відомо, що лейпцигське видання "Кобзаря" неакадемічне, що ще П. Куліш мав до нього великі застереження, що попали туди твори Поета з десятих переписів від руки, що й видання Доманицького рабіє своєрідними редактуваннями, врешті, відомо й те, що сьогодні, коли Шевченкознавство з кожним днем так збагачується — посилання на книгу під заголовком: "Стихотворения Пушкина и ТАРАСА ШАВЧЕНКИ" не є доказом літературознавчої ерудиції.

Автор замітки: "ЩЕРБИНА НА ВІСТРІ МЕЧА" ("Нові Дні", червень 1962 р.) поки повчати мене правил граматики та поетики, заглянув би до перевиданого у Чікаго Варшавського "Кобзаря", то у 2-му томі на 104 сторінці знайшов би фотокопію Шевченкового автографа, де рукою поета, чорним по білому написано: "НЕ ВІ-ОРЕ НА ДНІ МОРЯ ПОЛЕ"! В тому ж томі, в коментарі до "Кавказу" Павло Зайцев дивується звідкіль у ви-

данні Доманицького взялося: "пролити просим" і "в дар тобі приносим" тоді коли у Шевченка: "просять, приносять".

Декламаторові цих фактів доволі, тим більше, що їх підтверджив і такий редактор останніх видань "Кобзаря", як поет і академік Максим Рильський.

Завдання інтерпретатора-декламатора збагнути суть і глибину поета, його ідеї, його змагання. Втілюючись у творчість поета, декламатор намагається найвимовніше донести твір поетового безсмертя. Всяке провінційне хизування мистецтвом "чистописанія" стягає актора у реальну та сіру буденницю. В даному випадку — в еміграційну аматорську дійсність. А дійсність наша — воєнну невідрадну! В ній відсутні мірила і критерії, якими керується кожна поважаюча себе громада. У нас, на еміграції чорне міняється в біле, залежно від примхи і бажання всякого індивіда. Учнівський лепет дитини, гуртківський танцювальний примітив, аматорське відтарабанення вірша чи ролі нагороджується найвищими призняннями та подяками, а творчість лавреата золотих медалів, члена світових Академій Мистецтв, Ол. Архипенка, зневінюється безпросвітними профаками. Така наша безвідповідальна еміграційна дійсність.

Йосип ГІРНЯК

П. С. Автор допису "Щербина на вістрі меча" робить свої завваги, спираючись на магнітофонний запис моєго виступу у Вінніпезі. Мені не відомо хто й коли робив такі записи. Такі речі завжди робляться з дозволу виконавця. Так водиться у всьому світі. Така етична вимога має свої поважні причини.

ЛЕОНІД МОЛОДОЖАНИН ПЕРЕМІГ НА КОНКУРСІ

На конкурс пам'ятника Тарасові Шевченкові у Вашингтоні надійшло 16 проектів. 14 липня цього року мистецьке жюрі, що складається з українців та американців, розглянуло проекти і признало дві нагороди: 1-шу канадському скульпторові Леонідові Молодожанінові, а 2-гу — американському скульпторові Андрієві Дараганові. Перша нагорода — 1.500 дол., друга — 1.000.

Цікаво, що на конкурсі пам'ятника Т. Шевченкові у Вінніпезі ці самі мистці теж узяли перші нагороди, але

НОВЕ УКРАЇНСЬКЕ ПІДПРИЄМСТВО

Повідомляється українське громадянство Торонто й околиці, що з днем 1-го червня почало діяти нове українське ПІДПРИЄМСТВО ДОСТАВИ ОПАЛОВОЇ ОЛИВИ

CENTRAL FUEL OIL (Toronto) LTD.

15 Neepawa Ave. (cor. Roncesvalles)
Toronto 3, Ont.

Оліва першої якості, а обслуга триває 24 години! Просимо звертатися до нас з повним довір'ям!

Тел. Бюро: 532-8648 — Вечірні: CR 8-1466
або CR 8-5306

Андрій ЗАПАРИНЮК, управитель

А. Дараган одержав першу і за його проскотом збудовано пам'ятника, а Л. Молодожанин — другу.

З обома визначними нашими мистцями ми докладно знайомили наших читачів раніше, тому тепер привітаємо їх, перш за все Леоніда Молодожанина, від усіх наших співробітників і читачів з новим здобутком і побажаємо дальших успіхів у праці для розвитку українського мистецтва!

Редакція

П. С. Соромно за несолідність нашої преси. Багато часописів подали матеріали про конкурс, перекручуючи імена мистців. Так, наприклад, у "Свободі" Леоніда Молодожанина зробили Левом, а вінницький журнал "Промінь" також подач Лев Молодожанин, а з Антона Дарагана зробили Юрія Дарагана... Таке саме зробили й інші часописи. Очевидно завинив щоденник "Свобода", бо вона перша подала вістку, перекрутвиши ім'я.

НЕКРОЛОГИ

† ОЛЕКСАНДЕР ЮРЧЕНКО

26 червня ц. р. у Мюнхені, Німеччина, в автовій катастрофі згинув Олександр Юрченко — професор УВУ, член УНРади, визначний український вчений і політичний діяч.

Покійний народився в Києві в 1904 р. Тут він здобув середню освіту, тут же закінчив два інститути: юридичний факультет КІНГУ (Київський Інститут Народного Господарства) у 1926 р. та Київський Інститут Обміну та Розподілу в 1933 р.

В Україні Покійний працював як викладач середніх та вищих шкіл, а також як науковець у ділниці історії права та економіки. На еміграції став професором УВУ, де здобував ступінь доктора права. Був членом Американського Інституту для вивчення СРСР, брав участь у різних міжнародних наукових конгресах та конференціях, видрукував чимало своїх праць.

Був членом УНРади від УНДС, займав цілий ряд визначних посад у Виконному Органі.

Зі смертю проф. Олександра Юрченка українці на еміграції втратили розсудливого й розумного політика, визначного вченого.

† БОГДАН МУХИН

8 травня у Філаделфії після тяжкої недуги (пістряк) помер відомий український спульптор Богдан Мухин. Богдан Мухин народився 1916 р. в Україні, освіту здобув у Київському художньому інституті. У час останньої світової війни емігрував до Німеччини, а потім до США, де стало осів у Філаделфії.

Покійний був автором цілого ряду скульптур, особливо цікавився тематикою з козацьких часів. Найвідомішою його скульпторою є "Слава". Покійний був добре відомий не тільки серед українців, а й американські мистецькі кола дуже цікавились його працями. Багато також часу віддавав Покійний прикладному мистецтву, зокрема з церковної ділянки.

Похований 12 травня ц. р. на православному цвинтарі в Бавнд Бруку.

† ВОЛОДИМИР СІЧИНСЬКИЙ

25 червня 1862 р. в Петерсон, Нью-Джерсі, США помер відомий вчений, дійсний член НТШ, автор цілого ряду праць з мистецтвознавства та архітектури проф. Володимир Січинський.

Покійний народився в Кам'янці Подільському в 1894 р. Вищу освіту здобув у Петрограді, закінчивши архітектурний факультет Петроградського політехнічного інституту, а пізніше в Празі вивчав мистецтвознавство, де здобув докторат з філософії (ділника мистецтвознавства). Довший час викладав у педагогічному інституті в Празі, в УВУ тощо. Написав понад 50 великих праць, та чимало наукових статей, рецензій тощо. Список його праць становить понад 530 назов.

Важливіші праці Покійного: "Історія українського мистецтва" в двох томах, "Українська скульптура", "Чу-жинці про Україну" та інші.

Похований на цвинтарі Бавнд Бруку.

† МИХАЙЛО ВЕРИКІВСЬКИЙ

У Києві помер визначний український композитор, оперовий диригент професор Київської консерваторії, заслужений ділч мистецтв Михайло Вериківський.

Покійний народився в 1896 р. в м. Крем'янці на Волині. З 1921 р., ще будучи студентом Київської консерваторії, брав активну участь у громадському музично-му житті столиці України, зокрема активно працював у музичному т-рі ім. М. Леонтовича тощо.

М. Вериківський написав цілий ряд музичних творів: романсів, хорів, канат, ораторій ("Дума про дівку бранку"), симфонічних творів ("Петро Коняшевич-Сагайдачний", "Веснянка", "Татарська сюїта" та інші), перший український самобутній балет "Пан Каньовський" (1931), музичну комедію "Вій" (1936), опери "Сотник" (1938), "Наймічка" (1941), "Втікачі" (за оповіданням М. Коцюбинського "Дорогою ціною") та інших, оркестрував та редагував цілий ряд музичних творів ("Катерина" М. Аркаса, "Утоплена" М. Лисенка тощо). Був часто гостро критикований більшовицькою критикою за "втечу від сучасності, споглядальне милування з минулого".

Смерть Михайла Вериківського — болюча втрата для української музичної культури.

† ВАСИЛЬ ВАЛ

7 липня 1962 р. у Вінниці на 51 році життя помер визначний український католицький діяч, канадський педагог і перший сенатор-українець у Канаді — Василь Вал.

Покійний народився 1911 р. в Канаді (Етельберт, Манітоба). Був дуже здібним учнем, середню школу закінчив у 14 років, а в 17-літньому віці одержав ступінь бакалавра (бачелор офф артс) в Манітобському університеті. В тому ж університеті в 1937 р. одержав ступінь "Бачелор офф Едюнейшон" і золоту медаль, а в 1939 р. — ступінь "Мастер офф Едюнейшон". У 1952 р. виїхав для поглиблення своїх знань у США (Ейльський університет). Працював у системі народного освіти (як педагог і в адміністрації), був активним громадським і політичним діячем, член Ліберальної партії Канади, не раз очолював централю Брацтва Українців католиків Канади (БУК), брав участь у Другій світовій війні у складі канадських збройних (летунство) сил і демобілізований з армії в чині підполковника. Був одружений, залишив дружину, двох синів, матір та чималу дальшу родину.

Смерть сенатора Василя Вала — відчутна втрата для всіх українців Канади. Тепер ми маємо лише одного сенатора (як відомо, в Канаді сенаторів не обирають, а їх призначає уряд на все життя).

ВІЧНА ІМ УСІМ ПАМ'ЯТЬ!

Онтарійський Кодекс Людських Прав

HON. W. K. WARRENDER

Вісімнадцять років тому Онтарійське законодавство одноголосно схвалило перший закон про людські права і тим самим здійснило принцип, що людські права є неподільні, що кожна людина вільна і рівноправна в гідності і правах щодо раси, походження, кольору, національності, віровизнання чи місця походження.

Від того часу ми прийняли додаткові мірила, які тепер становлять наш Онтарійський Кодекс Людських Прав. Він має подвійну ціль:

1. Забезпечити законом особисті права кожного громадянина;
2. Створити середовище вирозуміння і взаємної пошани серед нашого населення, щоб усі мали змогу і відповідну нагоду вложити своє максимум до збагачення цілого суспільства.

Під керівництвом Онтарійської Комісії Людських Прав та завдяки широкосердечній підтримці багатьох різних суспільних організацій, зроблено дотепер великий поступ і наше громадянство вже краще знає і розуміє цілі кодексу.

Хоч ми можемо бути горді з осягненого дотепер, але це не дозволяє нам спочивати на лаврах. У деяких ділянках нашого суспільного життя ще існує упередження, що повинно нас турбувати, і до обов'язків одиниць і організацій належить стреміти ще до вищого рівня покращання становища на полі людських прав.

Prime Minister of Ontario

ONTARIO DEPARTMENT OF LABOUR

Hon. W. K. WARRENDER, Minister

J. B. METZLER, Deputy Minister

ОПОВІЩЕННЯ ДЛЯ МОТОРИСТІВ

Новий закон про вимоги

в автovих випадках

На основі нового закону, що встановляє Фонд Вимог Автомобільних Випадків, який із днем 1 липня 1962 року заступить Фонд Незаспокоєних Судових Вироків, буде провиною, коли власник їхатиме своїм автомобілем на публічному шляху, не маючи змоги виказатися:

- (а) доказом, що його автомобіль є забезпечений полісою відповідальності за ушкодження тіла і власності.
або
- (б) доказом, що він заплатив \$20.00 як оплату за незабезпечений автомобіль.

Коли ваш автомобіль забезпечений, подбайте, щоб мали під рукою асекураційну полісу. Коли ви такої асекурації не маєте, відвідайте негайно свого асекураційного агента.

Коли ваш автомобіль не є забезпечений, постараїтесь, щоб на вашому перміті було зазначено, що ви заплатили додаткових \$20.00.

Коли ваш автомобіль будь-коли втратить асекурацію наслідком скасування або вигаснення поліси, ви мусите негайно заплатити додаткових \$20.00 у вашому місцевому бюро Онтарійського Міністерства Транспорту.

ЗА НЕСПРОМОЖНІСТЬ ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ДОКАЗУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АБО ЗЛОЖЕННЯ ВИШЕ ЗГАДАНОЇ ОПЛАТИ, АБО ЗА ПРЕД'ЯВЛЕННЯ ФАЛЬШИВОГО ДОКАЗУ НАЛОЖЕНА ГРОШОВА КАРА В СУМІ \$50.00 ДО \$500.00.

Коли ви маєте вимогу відшкодування у зв'язку з випадком з незабезпеченим водієм, внесіть прохання про оплату до:

Director of Claims, Ontario Department of Transport, 10 St. Mary Street, Toronto 5, Ontario.

Ви можете внести прохання особисто або через свого адвоката. Вимоги будуть полагоджені негайно. Для повніших інформацій зажадайте від вашого місцевого бюро Онтарійського Міністерства Транспорту примірника брошури, яка вяснює діяльність згаданого фонду.

НЕ ЗАБУДЬТЕ МАТИ В КОЖНИЙ ЧАС СВОЮ АСЕКУРАЦІЙНУ ПОЛІСУ ВІДПОВІДАЛЬНОСТИ АБО ДОКАЗ ЗАПЛАЧЕННЯ ДОДАТКОВИХ — \$20.00, ЯК ОПЛАТУ ЗА НЕЗАБЕЗПЕЧЕНИЙ АВТОМОБІЛЬ ПРИ СОБІ В АВТОМОБІЛІ.

ONTARIO DEPARTMENT OF TRANSPORT

Hon. H. L. Rowntree, Q.C., Minister

A. G. MacNab, Deputy Minister

ДІТИ, ЯКИХ МОЖНА АДОПТУВАТИ

Багатьох відповідних старших і упосліджених дітей можна адоптувати. Щасливі подружжя, які зацікавлені в нижче описаних хлопцях і дівчатах, повинні складати заяви до Міністра Суспільної Опіки, будинку парламенту, Торонто.

ONTARIO

Більшість Товариств Дитячої Допомоги роблять всі можливі заходи, щоб дати постійне родинне вогнище дітям, які є під їхньою опікою. Береться до уваги кожен запит про цих або інших дітей.

KITTI — Пошукується батьків для Kitti, які віддали її для неї частинку своєї любові, щоб тим допомогти її забути свої страшні і нещасливі перші роки. Вона тепер має 7 років і потребує постійних батьків, які дали їй правдиве почуття безпеки. Kitti є голландська римокатоличка. Вона здорована, має темнокарі очі і волосся, гарну будову костей та гарні риси обличчя. Ціла майбутність цієї дитини залежить від добору батьків, які її повинні прийняти за свою та які спроможні дати їй любов і зrozуміння. Для її майбутніх батьків це велика, але разом і достойна відповідальність.

ЛАЙЛ — грубої кости українська католицька дитина, яка має 18 місяців. Він має сині очі, ясне волосся, здоровий і кмітливий. Цей дуже активний і звичайно веселий хлопчик має присміну вдачу, але виявляє роздратованість, коли поденервованій. Lail потребує католицького дому, у якому він міг би мати постійну, терпеливу, але тверду опіку.

СЕНДІ — веселий 7-річний хлопець гарного вигляду і захоплюючої персональності. Він протестантсько-голландського і англосаксонського походження. Сенди має сині очі, темнокаштанове волосся, гарні риси обличчя. Він має добре здоров'я та інтелігенцію. Протестантські батьки, які здобудуть любов і довіру цього хлопця, матимуть багато щасливих і присмінних днів та обов'язок мудро покерувати його майбутністю.

AMI — угорського і українського походження. Вона є дрібної будови, має сіросині очі та ясне волосся, здорована і спокійна дівчина, яка дуже хоче мати бать-

ків, бо за своїх 12 років життя вона ще не зазнала почуття безпеки. Ami буде найщасливішою з добросердечними, римокатолицькими батьками на фармі, які прийняли її до своїх сердець і родини.

ТРЕЙСІ — мила 3-річна німецька протестантська дівчинка з синіми очима, яснобронзовим волоссям і гарною церою. Її минуло в неясне, але Трейсі розвивається нормально. Цю дитину повинні за її риси прийняти протестантські батьки, до своєї родини з любов'ю і гордістю.

ЕСТЕР — дружня 10-річна греко-протестантська дівчинка. Вона має оливкову церу, карі очі і волосся. Естер гарна, здорована і кмітлива. Вона потребує уважної любові від адоптованих протестантських батьків. Чи ви часом не належите до тих щасливих подруж, які можуть таким способом мати присміність з новою дочки?

ЛІ — дуже гарний 8-річний хлопчик. Він малий на свій вік, але гарний хлопець, який через свої чудові експресивні очі робить на людей чудове враження. Він дуже ніжний і хоче вподобатися та бути здисциплінованим, якщо він знає "чому". Він італієць, римо-католик, має карі очі і каштанове волосся та оливкову церу. Li добре здоров'я і добре вчиться в школі. Цей дружній хлопець любить ніжність і увагу. Li, який міг би дуже добре достосуватися до родини з іншими дітьми, пошукує своїх власних батьків.

ПОРН — 14-місячне римо-католицьке італійське немовля. Це міцна дитина, з карими очима і волоссям та смуглою церою. Porn є знаменитого здоров'я та

виглядає на кмітливого, щасливого і задоволеного хлопчика. Це дуже мила дитина і аж проситься, щоб його любити. Він готовий осісти в адоптованому домі римокатолицьких італійських батьків, які були б дуже горді зі свого нового сина.

ФЕЙТ і НОРА — це дві польсько-англійські сестрички, протестантки, у віці 8 і 10 років шукають за спільним домом, бо вони бояться розлуки. Вони мають сині очі, яснобронзове волосся і гарно виглядають. Вони є доброго здоров'я і вчаться в школі пересічно. Fейт — спокійна і замкнена в собі, а її сестра Нервова, дуже сензитивна та має нахил розказувати та вимагати уваги. Ці сестри потребують протестантських батьків, які дали їм любов, увагу та дисципліну, чого вони ніколи не знали.

КЛАЙД — соромливий голландський хлопчик, римокатолик. Він має 4 роки, великі карі очі і ясне волосся. Тепер він при добром здоров'ї, але він має легенький мозковий параліч, який не потребує лікування. Клайд милий і гарний хлопчик, який потребує ніжних батьків, любові і зрозуміння.

КАЗЕЙ — здоровий і мілій хлопчик, який цілком нормально розвивається. Він дужий і добре розвинений, з синіми очима, каштановим волоссям, яснобронзовим церою і негрідними рисами обличчя. Він має два роки і 3 місяці та є голландського і муринського походження. Він веселий і задоволений протестантським хлопчиком, який потребує батьків, які мали б присміність виховувати бадьорого юнака.

ПАМЕЛЯ — їй якраз минуло 6 років, вона білявка, має сині очі та білу церу. Вона католичка, українського і польського походження, нормальні та здорова дівчинка, кмітлива, щира, дружня та дуже легка до співжиття. Найбільшим бажанням Памелі є стати членом якоїсь родини.

ТАММІ — незабаром буде мати 4 місяці. Вона дуже гарна й деликатна, протестантка, японсько-і англосаксонського походження. Її очі темносині, а волосся каштанове. Tammi здорове, дуже задоволене і щасливе немовля. Протестантські батьки, такої самої національності, як батько чи мати Tammi дуже відповідали б для цієї маленької дівчинки.

ПЕРРІ — дужий 14-місячний хлопчик китайського і північно-американського індійського походження. Це здоровий хлопчик, має темні очі і волосся, середньо-ясну церу і орієнタルні риси обличчя. Він розвивається у звичайному темпі і має присміній усміх. Perrі був би найщасливіший з римо-католицькими батьками.

ДЕЙЗІ і БРЕД є 9 і 7-річні протестантські брат і сестра. Вони голландського і ірландського походження, здорові та інтелігентні. Deizі має карі очі і яснокричневе волосся. Вона добре вдача, присміна дівчинка, яка дуже старається кожному подобатися, у нових обставинах соромиться і потребує багато любові. Bred сильно збудований, гарний і безтурботний хлопець. Mac сині очі, біляві. Це допитливий говорун, надається до всього. Ці діти бажають протестантських батьків, які дали їм любов і тішилися б своїм адоптованим сином і дочкою в майбутньому.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОСТИЙНИМ ДОМОМ, БАТЬКІВСЬКОЮ ЛЮБОВ'Ю І ОПІКОЮ є НАЙБІЛЬША ПОТРЕБА ДИТИНСТВА. ПРО ДІТЕЙ, ЯКІ НЕ МАЮТЬ ТАКИХ НОРМАЛЬНИХ ВИГІД, ПОДАЄМО ДО ВАШОЇ УВАГИ ВІДОМОСТІ ЦИМ ОГОЛОШЕННЯМ.

DEPARTMENT OF PUBLIC WELFARE
PROVINCE OF ONTARIO

HONOURABLE LOIS P. CECILE, Q.C.
Minister

JAMES S. BAND,
Deputy Minister